

Äkta polkagrisar

1859 började Amalia Eriksson tillverka polkagrisar i Gränna. I dag finns över 50 olika smaker och firman Cabbe Polkagrisar säljer 100 000 polkagrisar om året. Hans Manfred har talat med Magnus Heidenborn som driver företaget.

Sista sidan

www.miljomagasinet.se

Oberoende grön nyhetstidning

Miljömagasinet

Alternativet i svensk press

16 kr 19 augusti 2022 årg 42 nr 33

Segregation – en het valfråga

Valrörelsen fick en tumultartad start när integrationsminister Anders Ygeman (S) pratade om kampen mot brottslighetsdrivande segregation, regeringens enligt egen utsago högst prioriterade uppgift, skriver Eivor Karlsson på Opinion.

Sidan 2

Lagar mot naturkrisen

Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden uppmanar ansvariga politiker att ställa sig bakom EU:s nya lagförslag om att restaurera natur.

Sidan 3

Vägarbete i Amazonas

En gammal förfallen motorväg som löper igenom den brasilianska delen av Amazonas ska enligt planerna rustas upp. Men miljöorganisationer är mycket kritiska till satsningen – som är en av flera som de menar riskerar att driva på skövningen av regnskog och övertagandet av urfolkens mark.

Sidan 4

Fler attacker mot pressen

Arbetet som journalist blir allt svårare i Guatemala, Nicaragua och El Salvador i takt med att nya åtgärder genomförs mot den oberoende pressen. Länderna styrs av regeringar som har olika politisk färg, men delar en intolerans mot kritiska röster.

Sidan 5

Fransk arbetarklasskildring

I Édouard Louis roman *En kvinnas frigörelse* gestaltas den avgrund som kan uppstå mellan klassresenären och den värld han lämnat när hans mamma ber om att få bli hans städerska sedan Louis blivit en del av etablissemangen.

Sidan 12

Veckans recept

Liza Ahnland bjuder på recept på kronärtskockscanelloni.

Sidan 13

Debatt: Vi blir alla grillade

Grillandet av Sveriges vanligaste fågel är en bidragande orsak till att sällsynta fåglar, som till exempel grågamen, nu riskerar att brinna upp när mark runt nationalparken Dadia i Grekland eldhärjas, skriver Anette Ingelsson.

Sidan 14

Foto: Arne Wallrén

Skänk en gåvoprenumeration på Miljömagasinet till någon du vill ska läsa den. Som tack får du en originalkasse av juteväv från 1970-talet. Prenumerationsalternativen är:

Papperstidning

850 kr/två år (rabatt 745 kr)
600 kr/år (rabatt 480 kr)
355 kr/halvår (rabatt 240 kr)
175 kr/kvartal (rabatt 115 kr)
70 kr/provpren. 10 ex.

Digital tidning

440 kr/år (rabatt 350 kr)
300 kr/halvår (rabatt 180 kr)
110 kr/kvartal (rabatt 90 kr)
70 kr/provpren. 10 ex.

Beställ på prenumeration@miljomagasinet.se eller använd talongen på sidan 15.

Begränsad eftersändning
Vid definitiv avfyrning återsänd med angivande av ny adress: Miljömagasinet, Box 11203, 100 61 Stockholm

Segregationen – en het valfråga

Ledare

Välrorelsen fick en något tumultarad start när integrationsminister Anders Ygeman (S) härom veckan gav sig ut och pratade om kampen mot brottslighetsdrivande segregation, regeringens, enligt egen utsago, högst prioriterade uppgift. Med inspiration från Danmark lyfte Anders Ygeman en hög andel boende med utomnordisk bakgrund som ett möjligt mått.

– Jag tror det är dåligt att ha områden där majoriteten har utomnordiskt ursprung, sa Anders Ygeman i DN intervjun 31 juli.

Vidare sa Ygeman i intervjun att han vill se tydligare kriterier i klassningen av utsatta områden och att andelen boende med utomnordisk härkomst skulle kunna vara ett av dem. Han sa att det finns en ”etnisk dimension” av segregationen och att Sverige har misslyckats med att bryta den för att försöka införa etnicitet som ett urval.

Ett kommunalråd i Malmö, Sedat Arif (S), tyckte att det var ett dåligt förslag. Det är ingen-ting som löser problemet utan

Eivor Karlsson.

här handlar det enbart om att slussa runt ett problem och det kommer inte att hjälpa till eller lösa detta. DN 3 augusti.

En lösning som skulle vara omöjlig i Södertälje, enligt Boel Godner (S), kommunstyrelsens ordförande.

– Vi har andra förslag till lösningar.

Oppositionsrådet Karin Wanngård (S), Stockholm, tyckte att grundproblemet är tillgången på pengar. Hon menar att det viktigaste är politik som fokuserar på jobb, utbildning och bostäder. DN 7 aug.

Det är ett enormt bostadssocialt experiment som satts i gång i Danmark. En genomgripande

förändring av Danmarks utsatta områden, det som politikerna kallar parallellsambällen eller ghetton. Tanken är att skapa socialt blandade områden till 2030, Vägen dit är rivning, nybyggen och skärpta regler för vilka som får bo där. Danska myndigheter har även genomfört utförsäljningar av allmännyttiga bostäder för att minska andelen ”icke västliga” boende i olika områden.

Visst krävs det mer än rivningar och omflyttningar för att bemöta segregationen, men det har inte Anders Ygeman, som nu fått stöd av statsminister Magdalena Andersson, utvecklat.

På Aftonbladets fråga om färre utomnordiskt födda i utsatta områden skulle kunna bidra till minskade skjutningar i gängmiljö svarade Andersson: Det skulle kunna bidra till att minska segregationen /.../. Att vi vill avskaffa Ebo råder det ingen tveksamhet om. AB 7 aug.

”Med bästa vilja tror jag uppsättet var gott, men okunnigt och illa förankrat i verkligheten”. Det skrev Nalin Pekgul i Expressen 10 augusti som svar på Ygemans intervju. Hennes förslag var bland annat att se till att SFI inte är privat utan att det drivs i kommunens regi och ger

” Vi är nog många som anser att segregation är en klassfråga och inte en fråga om etnicitet.

folk möjligheten att lära sig bra svenska.

”Vidare”, skrev Pekgul, ”fortsätt också med utökning av kameror i de utsatta bostadsområdena, och fortsätt att utöka polis närvaron. Jag skulle vilja ha en kamera i varenda port. Det har jag sett i Oosterheem, Zoetermeer i Nederländerna, ett område liknande Tensta. Klockan elva på kvällarna kunde vi gå ut och tryggt promenera”.

Moderaterna kom nyligen med ett förslag om att snabbtesta skolklasser i utanförskapsområden för adhd för att på så sätt förebygga gängkriminalitet. Professionen håller i stort sett inte med. I Region Stockholm tar det dessutom närmare ett år att få en adhd-diagnos, och köerna är långa. Lena Nylander, överläkare och specialist i allmän psykiatri

på Lunds universitet, kallar M:s förslag för obehagligt och menar att metoden med snabbtester inte är speciellt effektiv.

I september 2021 beslutade den blågröna majoriteten i Region Stockholm att dagens 16 BUP-mottagningar blir nio inför år 2023. Detta riskerar att slå hårt mot unga som är i behov av hjälp och stöd från BUP.

Vi är nog många som anser att segregation är en klassfråga och inte en fråga om etnicitet. Fattigdom är ett av grundproblemen i de utsatta områdena. I övrigt handlar det om arbetsmarknadspolitik, billigare lägenheter och satsningar på skolan och fritiden. Det behövs också ett rejält åtgärdsprogram.

Såväl forskare, experter som sakkunniga måste få komma till tals när vi talar om barn och familjer för att förhindra uppkomsten av kriminalitet och våldsbrott bland barn och unga. Vi kan inte enbart överlämna den frågan till politiska utspel i en valrörelse.

Vi måste vända på helt andra stenar nu. Vilka vet jag inte riktigt, men den diskussionen är mycket viktig. Det behövs också bättre sakpolitik. När får vi höra det? Det är snart val.

Eivor Karlsson

Robert Nyberg

Endast texter som står som Ledare uttrycker Miljömagasinet's åsikter.

E-tidning för prenumerant

Redan prenumerant på papperstidningen?

Logga in och skapa konto.

1. Smartphone/surfplatta:
iPhone och iPad: Ladda hem Miljömagasinet från App Store.
Android, Mobil & läsplatta: Gå in på Google Play och gör likadant.

2. Dator: Läs tidningen i din dator:
<https://etidning.miljomagasinet.se>.

3. Användarnamn och lösenord:
Användarnamn: Kundnummer (K).
Lösenord: Prenumerationsnummer (P) (fem siffror).
Båda numren ser du på tidningens framsida.

Foto: Fredrik Rosén

Miljömagasinet tar gärna emot artiklar och bilder. Vi förbehåller oss rätten att redigera texter och att även publicera dem på hemsidan. Arvode utgår endast efter skriftlig överenskommelse.

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Lars Kollberg
Politisk redaktör
Peter Eller, stf. ansvarig utgivare
Kärnkraftsredaktör: Göran Bryntse
Nätverket Miljömagasinet's vänner
An Wennberg

Redaktion
Liza Ahnland
Thomas Daligk (red.sek.)
Bengt Ljunggren
Jonatan Lundbäck
Rikard Rehnbergh
Charlotte Wikholm

Administration
Magnus Löwenhielm
Opinionsredaktion
Roger Bydler
Eivor Karlsson
Valter Mutz

Prenumeration
50 nr 600:- 25 nr 355:- 12 nr 175:-
Plusgiro 24 27-3
prenumeration@miljomagasinet.se

Ekonomi
ekonomi@miljomagasinet.se

Annons
christina@canmedia.se

Tryckeri
V-TAB, Södertälje
Miljöcertifierat enligt ISO 14001

Utgivare
Miljömagasinet Alternativet AB
Org nr 556455-7774
TS-upplaga ISSN 1400-0164

Trafikverket förhalar spårbundet

Politikerna i Skaraborg har gått ut med förnyad kraft för Kinnekullebanan. De kräver upprustningen av den i dag oelektrifierade sträckan och att banan förs in i Trafikverkets *Nationell trafikplan 2022–2033*. Kinnekullebanan med anslutning till västra stambanan i Gårdsjö till Stockholm respektive Göteborg är viktig för arbetspendling och kompetensförsörjning.

– Vi tror att det är fantastiskt bra att åka kollektivt, säger Fredrik Nelander (S), oppositionsråd i Vara till SVT nyheter/Väst (10/8).

Den kommande etableringen av Volvos batterifabrik i Mariestad med cirka 2 000 nya arbetstillfällen har gett politikerna vind i seglen.

Kampen är seg för persontrafiken mellan västkustbanan och södra stambanan (Halmstad – Markaryd – Hässleholm). Godstrafiken har använt sträckan på de upprustade spåren i flera år. Pågatåg (Skåne) är redan i dag villig att trafikera sträckan i tvåtimmarstakt med smärre utbyggnad av perronger. Trafikverket vill förhålla driften till 2033.

– Jag har kämpat för Markarydsbanan sedan 2008, sa nyligen en engagerad men uppgiven Erling Cronqvist (C), kommunalråd i Laholm, på ett torgmöte. Han ser dock fram emot en tillfällig busstrafik.

– På det viset vänjer sig folk vid kollektivtrafiken, anser han. Detta ifrågasätts bland andra av (MP) och (V), inte (M).

Susanne Gerstenberg

Vulkanisk vinter gynnade dinosaurier

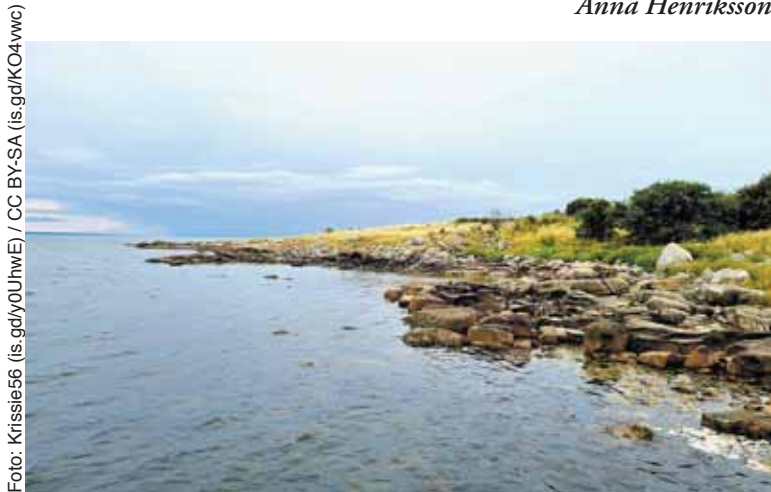
En köldperiod för 201 miljoner år sedan ledde till ett massutdöende av stora reptiler. Men befädrade dinosaurier inte bara överlevde, utan kunde snabbt växa i antal under tidsperioden jura.

Tidsperioderna trias och jura karakteriserades av ett varmt klimat, utan polarisar. Nya forskningsresultat visar att massutdöendet i övergången mellan dessa tidsperioder inleddes med en köldperiod för 201 miljoner år sedan, orsakad av omfattande vulkanisk aktivitet som ledde till år av vulkanisk vinter, innan växthuseffekten ändrade klimatet fullständigt.

Forskare från bland annat Naturhistoriska riksmuseet har studerat sediment från Junggar i nordvästra Kina. Området låg under trias och jura längre norrut än i dag och utgjorde en del av Arktis.

Rikligt med material som bevisligen transporterats av is har påträffats i sjösediment avsatta under sen trias och tidigaste jura vilket indikerar att det skogklädda Arktis kännetecknades av minusgrader under vinterhalvåret, trots extremt höga nivåer av atmosfärisk koldioxid, enligt Naturhistoriska riksmuseet.

Anna Henriksson

Stenstrand på Tylön.

Fågelminskning på Tylön

På Tylön, södra Hallands enda ö, naturreservat och fågel- skyddsområde, har antalet fåglar kraftigt minskat.

– 1975 hade vi till exempel över 1 000 ruvande ejderhonor, nu var här 83 stycken vill jag minnas, säger Anders Wirdheim, ordförande för Halmstads ornitologiska förening till Hallandsposten (13/8).

Det är brist på blåmusslorna – ejderns mat – och minkens närvaro som ställer till för fåglarna.

Antalet blåmusslor har försvunnit med minskade utsläpp av kväve och fosfor. Dessa ämnen togs upp av växtplankton som sedan filtrerades av blåmusslorna. Minken kom på 1920-talet till Sverige för pälsindustrins skull. Rymda och frisläppta djur har anpassat sig till den svenska naturen.

– I dag tillhör minken ekosystemet, men som en buse, säger Wirdheim, som anser att varsam och kunnig skyddsjakt mot minken skulle behövas på våren.

Tylön är en grön ö, täckt av ljung- och gräshed. Även strandängsområden finns. Landstigningsförbud råder mellan 1 april och 15 juli för att skydda häckande fåglar.

Anders Wirdheim är fågellivsforskare, föreläsare och författare samt politiskt aktiv (MP).

Susanne Gerstenberg

Foto: Enrico Stocchi (is.gd/bvAtog) / CC BY-SA (is.gd/wmTgMa)

Riksdagen har signalerat om att EU inte kan lägga fram lagstiftning som omfattar skog, något som oroar Världsnaturfonden och Naturskyddsföreningen.

WWF och SNF: Lagstifta för att stoppa naturkrisen

Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden uppmanar ansvariga politiker att ställa sig bakom EU:s nya lagförslag om att restaurera natur.

Politikerna måste stödja och arbeta för att stärka förslaget, som är avgörande för att rädda den biologiska mångfalden och en viktig klimatåtgärd, skriver Naturskyddsföreningen (SNF) och Världsnaturfonden (WWF). Frågan om Sverige anser att EU eller bara medlemsländerna själva ska ha rätt att lagstifta på området skulle beslutas på ett möte i riksdagens miljö- och jordbruksutskott den 18 augusti.

– Att bara skydda natur är inte tillräckligt för att stoppa naturkrisen. För att vända trenden för biologisk mångfald är det helt

avgörande att börja återskapa natur. Det är också en nyckel för att trygga långsiktig livsmedelsproduktion, klimatanpassa våra samhällen, förbättra folkhälsan och säkra många andra viktiga ekosystemtjänster som vi är beroende av. Restaurering leder dessutom till betydligt högre inkomster än kostnader eftersom det skapar jobb och tillväxt, säger Karin Lexén, generalsekreterare Naturskyddsföreningen.

Riksdagspartierna i miljö- och jordbruksutskottet skulle den 18 augusti ta ställning till om lagförslaget är en fråga som EU kan lagstifta om eller enbart medlemsstaterna. I våras gav riksdagen signal om att EU inte har befogenhet att lägga fram lagstiftning som omfattar skog, en inriktning som oroar organisationerna.

– Vi uppmanar riksdagsparti-

erna att rösta ja till att restaureringslagen beslutas i EU. Många av hoten mot den biologiska mångfalden är gränsöverskridande, vi har en gemensam miljöpolitik och en nuvarande lagstiftning som även gäller för skogsmark. Nu måste svenska politiker ta ansvar och stödja lagförslaget hela vägen, säger Gustaf Lind, generalsekreterare på WWF.

Det övergripande målet i det nya förslaget är att restaurera 20 procent av EU:s land och hav till år 2030. Det ställs även krav på att alla ekosystem som är i behov av restaurering ska ha åtgärdats och skyddats från ytterligare skador senast år 2050. Utöver detta finns det också ekosystemspecifika mål för skog, våtmarker, strömmande vatten, jordbruksmark och hav.

MM

Ett steg närmare en samlad mediemyndighet

Utredningen om konsekvenserna av en sammanslagning av Statens medieråd och Myndigheten för press, radio och tv är nu överlämnad till Kulturdepartementet. Utredningen är positiv till sammanslagning, skriver regeringen, som nu går vidare med att förverkliga förslaget.

– Det behövs kraftiga muskler för att hantera de utmaningar vårt medielandskap står inför i dag. Vi behöver en samlad myndighet med bred kompetens som kan stärka infrastrukturen för en samtida mediepolitik,

säger kulturminister Jeanette Gustafsdotter.

Kulturdepartementet tillsatte i mars Knut Weibull för att utreda konsekvenser av en eventuell sammanslagning av Statens medieråd och Myndigheten för press, radio och tv. Bakgrunden var den snabba utvecklingen inom medieområdet, inte minst med nya produktions- och konsumtionsmönster och ökat fokus på medie- och informationskunnighet. Uppdraget innefattade även att analysera lokalbehov, att se över behov av namnbyte och att lämna förslag på nödvändiga författningsändringar.

Utredningen har nu överlämn-

nats till Kulturdepartementet. Analysen bekräftar att behovet och myndighetsuppdragen inom mediepolitiken kommer bli fler och mer omfattande, och att en sammanslagning av myndigheterna skulle ge bättre förutsättningar att hantera detta. En samlad myndighet skulle medföra större kapacitet, bredare kompetens och administrativa samordningsvinster utan att behöva inverka på verksamhetsinnehåll, skriver regeringen, som nu skickar utredningen om konsekvenserna på remiss och påbörjar det förberedande arbetet för en samlad mediemyndighet.

MM

Foto: Ben Sutherland (Is.gd/GaIEF9) / CC BY (Is.gd/2eaEG2)

Två urfolkspojkar promenerar på BR-319. Miljöorganisationer varnar för att en upprustning av vägen kan driva på skogsskövlingen och övertagandet av urfolkens marker.

Brasilien:

Satsning på motorväg kan driva på Amazonas avskogning

En gammal förfallen motorväg som löper igenom den brasilianska delen av Amazonas ska enligt planerna rustas upp. Men miljöorganisationer är mycket kritiska till satsningen – som är en av flera som de menar riskerar att driva på skövlingen av regnskog.

Den förfallna BR-319 löper igenom 885 kilometer av tropisk djungel, från Porto Velho till delstaten Amazonas centralort Manaus. Motorvägen ingick i den tidigare militärdiktaturens satsningar på att binda samman Amazonas med andra delar av landet.

Med tiden har dock återkommande skyfall och översvämningar bidragit till att vägen och dess broar alltmer har förfallit. Och redan tolv år efter att motorvägen hade invigts 1976 ansågs den vara nästan obrukbar.

Sedan länge har det dock funnits planer på att renovera vägen. Tidigare har naturskyddsverket Ibama gett avslag på flera ansökningar om att rusta upp motorvägen – av miljöskäl.

Under förra sommaren gav dock Ibama klartecken till en ny ansökan från landets infrastrukturdepartement – trots hård kritik från miljöorganisationer.

På senare år har naturskyddsverkets trovärdighet försvagats betydligt. Detta i takt med att

högnationalisten Jair Bolsonaro's regering har dragit ned på myndighetens budget och ersatt chefer på Ibama med personer som saknar tydliga kvalifikationer.

En av kritikerna till upprustningen av motorvägen är Carlos Durigan, som är ordförande för den brasilianska avdelningen av den USA-baserade organisationen Wildlife Conservation Society. Han säger till IPS att den ansökan som nu har godkänts bygger på en miljöstudie där man endast har begränsat sig till vilka konsekvenser en upprustning av vägen kommer att få i dess omedelbara närhet – och inte i ett större perspektiv.

Dessutom menar Carlos Durigan att de urfolk och lokalbefolkningar som bor i närheten av vägen inte har blivit tillräckligt konsulterade – vilket sannolikt kommer att leda till flera rättsliga processer.

En koalition av organisationer har samtidigt gått samman för att bekämpa planerna. Gruppen har bland annat publicerat en genomgång där de hävdar att det förekommit flera felaktigheter i det tillstånd som utfärdats av Ibama.

Tidigare har de som vill satsa på vägen hävdat att det egentligen inte behövs några nya miljöstudier eftersom det endast handlar om en upprustning av en befintlig väg. Men en domstol har slagit fast att vägsats-

ningen är att jämställa med en fullständig återuppbyggnad.

Miljöorganisationer varnar samtidigt för att de stora problemen med skogsskövling och övertaganden av urfolkens marker kommer att förvärras längs hela vägen och i dess närområden om den återuppbyggs. Detta gäller i synnerhet i närheten av Porto Velho, som är ett område där avskogningen redan har förvärrats kraftigt på senare år.

Om BR-319 rustas upp menar aktivister att risken är stor för att miljöbrotten, skogsbränderna och det våld som omgärdar konflikter om mark, kommer att förvärras ytterligare.

Carlos Durigan påpekar att en nyrenoverad väg dessutom kommer att behöva underhållas – samtidigt som de stora skador som orsakas av skyfall och översvämningar inte ens blir lagade på de sträckor av vägen som fortfarande används i dag.

Men återuppbyggnaden av BR-319 är bara ett av flera hot som miljöaktivister menar riskerar att förvärra förstörelsen av Amazonas regnskog.

Det finns även planer på att bygga en väg genom ett skyddat område i närheten av gränsen till Peru samt planer på att bygga flera järnvägslinjer för exporten av jordbruksprodukter från delstaten Mato Grosso.

Mario Osava/IPS

Klimatticket för kollektivtrafik

I oktober fyller det österrikiska klimatticket ett år, rapporterar tyska radion (Deutschlandfunk, 15/8). Klimatticket kostar 1 095 € (drygt 11 000 kronor), är giltig i ett år och gäller för all kollektivtrafik i hela landet, från buss till snabbtåg – dock inte för flyg och taxi. Ungdomar till 26 år betalar 730 € (drygt 7 700 kronor). Även för äldre och ”vissa samhällsgrupper” gäller ett rabatterat pris. Det finns regionalt begränsade klimattickets för pendlare.

Sjösättningen av klimatticket har tagit 15 år. Starkast motsatte sig de regionala och huvudstaden Wiens trafikförbund. De var rädda att gå miste om skattepengar.

Klimatticket är inte någon social åtgärd utan syftar endast till att skydda klimatet – kollektiv trafik i stället för privatbilsim, förklarar Leonore Gewessler, federal minister för klimatskydd, miljö, energi, mobilitet, innovation och teknologi. Gewessler (Grüne) hade räknat med 120 000 sålda biljetter – i själva verket såldes det 170 000. Tendensen är stigande. **Susanne Gerstenberg**

2022 års juli den sjätte hetaste

Juli 2022 var den sjätte hetaste julimånaden som uppmäts under 143 års mätningar – och även året i sin helhet är det sjätte varmaste, rapporterar NOAA:s nationella centrum för miljöinformation. Månaden var den 451:a i rad där temperaturen legat över 1900-talets snitt, och den 46:e julimånaden i rad. Samtliga fem varmaste julimånader har inträffat efter 2016.

Havsisen i Antarktis nådde rekordlåga nivåer för andra månaden i rad, skriver NOAA.

Samtidigt har Nasa släppt två rapporter som visar att mängden is som bryts loss som isberg från Antarktis överstiger mängden som kan återbildas. De uppskattar att mängden som förlorats sedan 1997 är 12 biljoner ton – dubbelt så mycket som man tidigare har beräknat. **Jonatan Lundbäck**

ANNONS

Naturskyddsföreningen

Agera för framtiden du drömmer om.

Läget för vår planet är akut. Vi behöver sätta press på makthavare och verka för en rättvis omställning. Tillsammans har vi kraft att förändra.

Tänk långt. Agera nu. Bli medlem.

naturskyddsforeningen.se/agera

90 JÄVENS
INSAMLINGS
KONTROLL

Ny amerikansk klimatlag

■ Kongressen röstade i slutet av förra veckan igenom Demokraternas lagförslag om klimat och hälsovård med 220 röster mot 207, något som beskrivs som en triumf för Joe Bidens regering och något som de hoppas kommer låta dem behålla majoriteten i senat och representanthuset i valet i november, rapporterar AP.

Den slutliga lagen är mycket svagare än det program Demokraterna lade fram i början av 2021, men innehåller prioriterade åtgärder när det gäller nedskärning av klimatutsläpp och medicinska kostnader samt beskattning av stora företag. Där ingår en satsning på nästan 3 900 miljarder kronor över en tioårsperiod för att uppmuntra en övergång från fossila bränslen till gröna alternativ.

Republikanerna har motsatt sig åtgärderna och menar att beskattning av företag skulle driva upp priserna ytterligare under pågående inflation, men experter har beräknat att de åtgärder som sätts in mot inflationen kommer att innebära ”knappt märkbara” prisförändringar.

Jonatan Lundbäck

Större vinster för oljejättar

■ Det saudiska oljebolaget Aramco har satt ett nytt profitrekord på motsvarande 502 miljarder kronor för 2022:s andra kvartal, skriver BBC. Det innebär en 90-procentig ökning jämfört med året innan, den största vinsten för den största energiexportören på planeten sedan den börsnoterades för tre år sedan, och enligt Bloomberg, den största justerade kvartalsvinsten för något börsnoterat bolag.

Men även andra stora oljebolag som ExxonMobil, Chevron och BP har gjort stora vinster under året.

Olje- och gaspriserna har skjutit i höjden efter att Ryssland, som är en av de största oljeexportörerna, invaderade Ukraina, vilket har fått många västländer att lova att minska sitt beroende av rysk olja. Men även före invasionen hade priserna varit på väg uppåt då många länder velat öka sin produktion igen efter nedstängningar under covid-19-pandemin.

Jonatan Lundbäck

Barnarbetare på Hyundai-fabrik i USA

■ Ett dotterbolag till Hyundai Motor Co har använt sig av barnarbetare vid en fabrik som levererar delar till företagets monteringsanläggning i Alabama. Detta har rapporterats av polisen i området och åtta tidigare och nuvarande fabriksanställda, rapporterar Reuters.

De minderåriga arbetarna, som i några fall var så unga som tolv år, arbetade nyligen på en metallstämpningsfabrik vars produkter används i flera populära modeller som byggs i fabriken i Alabama som pekats ut som en av de viktigaste av Hyundais fabriker i USA.

Flera av dessa minderåriga har inte gått i skola och i stället arbetat i långa skift på fabriken, som har en dokumenterad historia när det gäller hälso- och säkerhetsrisker, inklusive risk för amputationer, skriver Reuters.

Företaget sade sig i ett uttalande följa alla federala, statliga och lokala lagar och att det ”förnekar alla påståenden om att det medvetet anställt någon som är olämplig att anställa”.

Jonatan Lundbäck

Kombinera solceller med gröna tak

■ Newsletter Sonnenseite (13/8) ger detaljerad praktisk information om en klimat- och energisatsning som Nordrhein-Westfalen (NRW), Tysklands folkrikaste delstat, rekommenderar. Genom att kombinera solceller med ett grönt tak kan man skapa något bättre mikroklimat och samtidigt åstadkomma klimatskydd. NRW:s konsumtionscentral (Verbraucherzentrale) hänvisar till bidrag som många kommuner redan ger och till möjligheter att få gynnsamma bankkrediter.

Solcellsmodulerna ska stå förhöjda på det gröna taket. På det viset får växterna ljus och vatten. Avståndet är också viktigt för att kunna sköta växterna. Dessa måste kunna tåla både torka och värme. Fackkunnig bygg- och materialhjälp bör anlitas. Den och ytterligare inspiration finns på nätet: www.mehrgruenamhaus.de. NRW med huvudstaden Düsseldorf har 18 miljoner invånare.

Susanne Gerstenberg

Att placera solceller på gröna tak kan ge bättre mikroklimat och klimatskydd, enligt en ny tysk satsning.

Foto: Jader Flores/IPS

Journalister i Nicaragua i samband med en protest efter mordet på en kollega. Regeringen under president Daniel Ortega har tvingat flera oberoende redaktioner att stänga och många av landets reportrar har tvingats lämna landet.

Centralamerika:

Förvärrade attacker mot den fria pressen

Arbetet som journalist blir allt svårare i Guatemala, Nicaragua och El Salvador i takt med att nya åtgärder genomförs mot den oberoende pressen. Länderna styrs av regeringar som har olika politisk färg, men delar en intolerans mot kritiska röster.

Det senaste tillslaget inträffade i Guatemala i slutet av juli då José Rubén Zamora, redaktionschef och grundare av El Periódico, greps. Hans tidning har kritiskt granskat den högerregering under president Alejandro Giamattei som styrt landet sedan i början av 2020.

Guatemalas journalistförbund och José Rubén Zamoras familj menar att gripandet har tydliga politiska förtecken. De menar att den hänger samman med de granskningar av korruption och vanstyre inom regeringen som publicerats av El Periódico.

– Jag menar att det handlar om trakasserier och politisk förföljelse och att fallet innebär ett brott mot yttrandefriheten, säger redaktörens son, antropologen Ramón Zamora, till IPS.

José Rubén Zamora, 66, är en av landets mest kända journalister och hans tidning har fått flera utmärkelser för sin undersökande journalistik. Han anklagas nu för bland annat pengatvätt, men enligt Ramón Zamora har åklagarna hittills inte kunnat lägga fram några tydliga bevis för detta.

Förra veckan beslutade en domare att José Rubén Zamora ska hållas fortsatt häktad medan åklagarna nu har tre månader på sig att samla in bevis innan åtal ska väckas. Samtidigt kommer José Rubén Zamoras advokater att fortsätta kämpa för att han ska frigges.

Ramón Zamora säger att man kommer att göra allt för att visa att anklagelserna är riggade. Han säger att landets president redan när han tillträdde visade att han ogillar kritik.

– Vi visste att han var en lättretad person som agerar auktoritärt, men vi kunde aldrig tro att han skulle gå så här långt.

El Periódico har fortsatt komma ut även efter tillslaget – men har stora problem eftersom tidningens bankkonton tillfälligt har frysts, vilket gör det svårt för redaktionen att betala ut löner och andra kostnader.

Så sent som i fredags rapporterade tidningen om att regeringen kan vara på väg att införa en lag om närelaterad brottslighet, som enligt kritiker kan bli ytterligare ett verktyg som kan användas mot regeringskritiska röster.

Samtidigt utsätts den fria pressen även för attacker i El Salvador under president Nayib Bukeles regering och i Nicaragua, där Daniel Ortega styr landet.

I alla dessa länder råder en öppet fientlig inställning gentemot den oberoende pressen – och i alla länderna drabbas journalister av trakasserier, förföljelse,

utpressning och olika former av restriktioner som försvårar deras arbete.

Centralamerika med dess sammanlagt 38 miljoner invånare står samtidigt inför enorma ekonomiska och sociala utmaningar efter att under 1970- och 80-talen ha varit drabbade av inbördeskrig och politiska konflikter. I synnerhet gäller det Nicaragua, Guatemala och El Salvador.

Många nationella och internationella organisationer varnar samtidigt för att arbetet för att stärka demokratin i regionens länder hotas av de återkommande trakasserier som drabbar oberoende medier.

I Reportrar utan gränser, RFS:s, årliga index över pressfriheten i världens länder har både Nicaragua och El Salvador stört dykt på senare år.

I El Salvador har president Nayib Bukele sedan han kom till makten fört en hård för politik som anklagats för auktoritära tendenser – inte minst gentemot medierna. RSF varnar bland annat för de stora risker det innebär att presidenten beskriver medierna ”som folkets fiende”.

Enligt El Salvadors journalistförbund, Apes, har landets medier vid minst 51 tillfällen under årets första halvår utsatts för olika former av övergrepp. Det handlar bland annat om digitala attacker mot journalister, men också om hur reportrar förhindrats att utföra sitt arbete av statliga representanter.

Edgardo Ayala/IPS

Ljuset kommer från Norden

Vi nordbor har all anledning att emellanåt sträcka på oss och känna stolthet med tanke på det stora antal ingenjörer och uppfinnare som har vuxit upp här. Christopher Polhem (född Polhammar) till exempel var från Tingstäde på Gotland och blev redan på 1600-talet en uppfinnare av många revolutionerande ting såsom gruvmaskiner, pumpar, lager och kardanknuten. Han kom att kallas Mekanikens Fader, och startade år 1697 Laboratorium mechanicum i Stockholm, som sedan utvecklades till Kungliga Tekniska Högskolan. Senare kom forskare som astronomen Anders Celsius (1701–1744) som gav oss Celsiusskalan för termometrar. Ingenjören John Ericsson (1803–1889) konstruerade propellern. Kemisten och uppfinnaren Alfred Nobel föddes i Stockholm 1833 och dog i San Remo i Italien 1896. Han sa: "När det står klart vilken kraft det finns i sprängämnen som krut och dynamit och vilken skada de kan åstadkomma kommer man att avstå från att använda dem."

I Orsa föddes Gustav de Laval (1845–1913), civilingenjör, filosofie doktor. Han uppfinn

mjölkseparatorn och ångturbinen. Uppfinnaren Lars Magnus/LM Ericsson som vid sidan av Meucci och Bell utvecklade telefonen (han föddes i Värmland 1846 och dog på sin gård Hågelby i Botkyrka 1926).

Gustav Dalén (1859–1937) utbildades på Chalmers i Göteborg och blev mest känd för sina starka fyrrar och deras automatik samt AGA-företaget på Lidingö. Den 2/9 1919 blev han helt blind vid ett experiment ute i LM:s verkstad på Alby gård i Botkyrka.

Sven Wingquist (1876–1953) kom på idén med självreglerande kullager när han på spinneriet i Mölnlycke, byggt på instabil och "gungig" mark, förstod varför varptrådarna så ofta gick av i vävmaskinerna. Så startades SKF.

Johan-Petter Johansson (1853–1943) kom på den ställbara rörtången och skiftnyckeln. Den samtida Carl Edvard Johansson (1864–1943; "Mått-Johansson") uppfinn kombinationsmåttsetsen som fick en avgörande betydelse för all industriproduktion över hela världen. Carl Munters och Baltzar von Platen blev fäder till kylning och avfuktning. Tillsammans med Marcus Wallenberg och Axel Wennergren:

En fritidsbåt som slussar i Göta Kanal. Kanalen byggdes av Baltzar von Platen, men inte uppfinnaren som beskrivs i texten. Uppfinnaren föddes 132 år senare än den äldre släktingen. Baltzar von Platen den äldre samarbetade med två unga ingenjörer som var bröder. En av dem hette John Ericson och var den som senare uppfinn fartygspropellern.

kylskåpet! Bara som exempel. Men blixtlåset då? Många av oss har trott att det uppfunns av smålänningen och svenskamerikanen Gideon Sundbäck. Det var först svenskamerikanen Peter Aron Aronsson 1906 och sedan Gideon Sundbäck 1913 som utvecklade uppfinningen genom att montera häktorna på band som kunde sys fast direkt på kläderna. Fast i USA hade det patenterats redan 1851. Man sydde då för hand fast en mängd häktor som hakade sig fast i varandra. På Gusums bruk en knapp mil norr om Valdemarsvik, som startat redan 1653 och var specialiserat på mässingsdetaljer, så satte man först av alla i Sverige 1931 i gång tillverkningen av de dragkedjor som efterhand fick det utseende och de många användningsområden som vi nu är vana vid.

Och i modern nutid har vi bland andra Håkan Lans i Saltsjöbaden som uppfunnit färggrafik för datorer och ett navigeringssystem för flyg och sjöfart.

Men en person som särskilt saknas i uppräkningslistan ovan är Waldemar Jungner. Det är hans mest kända uppfinning som nedan ska beskrivas.

Waldemar Jungner (1869–1924) växte upp i Vilske-Kleva i Västergötland och flyttade som vuxen till Borg nära Norrköping. Efter studier på KTH uppfinn han under 1890-talet ett miljövänligt uppladdningsbart batteri – en akumulator.

Konstruktionen bygger på att ersätta blybatteriets farliga syror med en basisk elektrolyt. Jungners idé var att byta ut bly och svavelsyra mot andra metal-

ler och en elektrolytvätska som är basisk och inte sur. Då skulle batterierna hålla längre och bli driftsäkrare.

Redan på mitten av 1800-talet hade fransmannen Gaston Planté uppfunnit blyackumulatören.

Jungner började med ett silver-kadmiumbatteri och monterade det i en elbil av fabrikatet Waverley. Övriga elbilar hade endast kunnat köra tre–fyra mil på en laddning, men år 1900 slog Jungners bil med hans eget batteri ett världsrekord genom att köra runt i Stockholm i nästan 15 mil i sträck på en enda laddning. Något år senare körde han tillsammans med sin hustru Hulda mellan Stockholm och Norrköping på dåtidens vägar och utan någon omladdning.

När Jungner vidareutvecklade

En vätgasdriven Toyota med bränsleceller.

År 1900 körde Waldemar Jungner en elbil utrustad med hans eget batteri (Nife-ackumulatören) cirka 15 mil nonstop på en laddning runt i Stockholm. Det blev ett erkänt världsrekord. En muntlig uppgift berättar att han och frun i slutet av 1800-talet körde ned med fruns elbil till Norrköping från Stockholm med Waldemars nyutvecklade batteri.

ANNONS

Nu är det sommar och sol Snart är det **VAL**

KOLLA VILKA PARTIER SOM

- Förstår att **kärnkraften** är dyr, farlig och onödig
- Förstår att **kärnavfallet** ställer till med problem för all framtid
- Förstår att kärnkraften är inträdet till de **kärnvapen** som hotar planetens existens
- Förstår att kärnvapenmakten Nato ökar vår osäkerhet
- Förstår att **fred och nedrustning** är ett måste
- Förstår att Sverige måste ansluta sig till FN:s **kärnvapenförbud**
- Förstår att vi måste sträva mot en konsumtion inom **planetens gränser**
- Förstår att all energi måste vara **förnybar**

**DU FÖRSTÅR NOG ATT DU MÅSTE RÖSTA
MEN DET GÄLLER OCKSÅ ATT RÖSTA RÄTT**

Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen, <http://folkkampanjen.se>
Bli medlem för 50:-, info@folkkampanjen.se

sin uppfinning för att få sitt batteri ännu kraftigare, effektivare och samtidigt billigare att producera bytte han ut silver mot nickel och kadmium mot järn.

Men så drogs han in i en patentstrid kring sin uppfinning. Det var den berömda uppfinnaren Thomas Alva Edison i USA som stämde Jungner för patentintrång, och Jungners resurser gick åt till att försvara uppfinningen i stället för att utveckla den ytterligare och kunna komma i gång med en produktion.

1905 brann familjens kombinerade fabriksvilla ned. Där förvarade Jungner alla handlingar och där hade utvecklingen av prototyper ägt rum. Arbetet tvärbromsade.

I USA kom Ford i gång med sin massproduktion av bilar med förbränningsmotorer för bensin, och från 1910 var de utrustade med blybatterier för startmotorerna. Elbilarna, som man slapp veva i gång, var särskilt uppskattade av kvinnliga förare, och innan startmotorerna dök upp var elbilarnas antal större än explosionsmotorernas.

Ford exporterade vid 1900-talets början bilar med båtfrakter, också hit, och även till småstädernas hamnar, till exempel i Blekinge. Där fick man sedan hjälp av smedjorna som tog sig an hopsättningen. Delarna kom i trälådor på Ikea-vis ut över världen.

Därefter har vi haft en hund-

raårig period med i huvudsak en tillverkning av förbränningsmotorer för fossilbränslen som orsakat allt större utsläpp av koldioxid. I dag står vi inför en situation med klimathot och ohälsosam luft. Marknaden för elfordon har vaknat igen.

I Nationalencyklopedin står det att "Jungnerackumulatören, som även kallas nifeackumulator, kunde göras mindre och lättare än en blyackumulator av samma kapacitet och tillverkades från 1910 av Svenska ackumulator AB Jungner i Oskarshamn". I dag drivs fabriken efter många ägarbyten sedan 1991 vidare av företaget SAFT som ingår i den franska företagsgruppen Alcatel-Ahlstrom.

Det som utmärker Jungners batterikonstruktion kan sammanfattas i ett antal punkter:

Den väger bara hälften av ett blybatteri och använder en "basisk" elektrolyt, lut, i stället för ett surt ämne, som till exempel blyackumulatorns svavelsyra. Den har en livslängd på mer än 50 år och är nästan underhållsfri. Den förstörs inte av en yttre kortslutning eller fullständig urladdning, det är bara att ladda upp igen. Om någon av cellerna inuti batteriet går sönder upphör inte batteriet att fungera såsom blybatterier gör, utan effekten minskar bara med en mindre del. Batteriet är oömt, tål stötar och slag, är alltså okänsligt mot yttre förhållanden som fuktighet, torka

och temperaturer. Det kan både laddas upp och leverera mycket ström även i stark kyla. Det ger inte upphov till någon allvarlig miljöförstöring om det kommer ut i naturen eller på soptippar. Elektrolyten / batterivätskan, är enbart kaliumhydroxid, KOH, det vill säga "lut" som också brukas i hushåll. Den är basisk och frätande, används för att rengöra möbler innan man målar dem. Med bara fem procent lut (kallas även "stensåpa") och fungerar också som propplösare i avlopp. Den bryts fort ned i naturen och orsakar alltså ingen långvarig miljöförgiftning. Järn och nickel ställer inte heller till med svåra skador. Järnet rostar, nickeln kan ligga kvar länge utan att förena sig med vatten. Batteriet är billigt att tillverka, försäljningspriset kan hållas lågt. Det tillverkas av ämnen med god tillgång som finns över hela jorden och som räcker till för att i dag framställa batterier för olika behov.

I sammanhang där det har varit viktigt med en säker elförsörjning har man tidigare ofta använt Jungnerbatterier. Dessa har monterats i fyrar som inte plötsligt får slockna. De har också använts som backup av telefonsystem som reservkraft vid oväntade elavbrott och på sjukhus. Även där behövs ju trygga system vid eventuella elavbrott.

I dag har dock Nife-ackumulatorerna blivit ovanliga i

Sverige och vårt samhälle kanske sårbarare. En fabrik finns fortfarande i Oskarshamn, men produktionen säljs nästan helt till utlandet. En god vän berättade att han billigt inköpte några batterier som kasserats efter 25 års användning hos Televerket. Han hällde ut den gamla luten, fyllde på ny och fick batterier som räckte i ytterligare 25 år.

Det är hög tid med en renäs-

sans för dessa batterier, de är miljövänligare både att producera och använda. Skrotningsbehovet minskar dessutom drastiskt.

Och det skulle vara skönt för bilburna att lätt kunna komma iväg också kalla vintermorgnar, när de känsliga blybatterierna knappt orkar dra runt startmotorerna.

*Mårten Procopé
An Wennberg*

Litium är en mjuk metall, silvervit till färgen, och leder ström bra. Den väger bara hälften så mycket som vatten.

Framställningen är komplicerad. Malmen behandlas med koncentrerad svavelsyra, därefter med saltsyra, och utfällningen samlas upp. Den bildade litiumkloriden utsätts för elektrolys (vid hög temperatur), varvid rent litium skapats..

Vid varje moment bildas avfall.

1988 producerade Ryssland 42 procent av marknadsproduktionen. Brytbara förekomster finns i Kina, Portugal, Kanada och Zimbabwe. I Sverige finns litium i Bergslagen och i området kring Gränna (där "ett gruvtryck" pågår för fullt, trots konstaterad fara för Vättern som stor dricksvattentäkt).

Utvecklingsarbete kring batterier pågår. De konstruktioner som nu används är fortfarande behäftade med problem. Vanligast förekommande är i dag litiumjonbatterier. De utvecklades inledningsvis av oljebolaget Exxon.

Ett litium-jon-batteri består i huvudsak av aluminium och koppar. Mängden litium är cirka två procent. Den negativa polen – anoden – består av tunn kopparfolie med ett lager av grafit. Den positiva polen – katoden – består av aluminium med litiumföreningar på sin yta. Elektrolyten, som är vätskan i batteriet mellan polerna, är en litiumsaltlösning.

Förekomsten av litium i världen är mycket liten. I berg är förekomsten genomsnittligt 20 miljondelar.

Om litium i ren form kommer i kontakt med luft och vatten kan det explodera och börja brinna.

Priset för rent litium var för någon tid sedan cirka 2 000 kr/kg. Priset stiger allt eftersom efterfrågan ökar, i takt med att metallen blir svårare åtkomlig och därmed dyrare att framställa. Litium lämpar sig bäst för små batterier, som nu till exempel i nyare klockor och mobiltelefoner.

För några dagar sedan, den 9 augusti 2022, föreslog EU-myndigheten ECHA att litium ska få stämpeln kategori 1 A gift (gift som påverkar människors reproduktion).

”I sammanhang där det har varit viktigt med en säker elförsörjning har man tidigare ofta använt Jungnerbatterier. Dessa har monterats i fyrar, som inte plötsligt får slockna.

EU:s klimatkommissionär Frans Timmermans och Frankrikes energiminister Agnès Pannier-Runacher. EU-länderna har enats om sina förhandlingspositioner i flera viktiga klimatförslag som ska se till att sätta unionen på rätt spår till att bli klimatneutral. Samtidigt får Sverige kritik för att motverka skydd av skog.

EU skjuter sig såväl i foten som b

Analys

Iskuggan av extremhettan, inflationen, elpriserna, pandemin, skogsbränderna, räntan, invasionen av Ukraina och Natoansökan har Europeiska unionen fattat en rad viktiga beslut på klimatområdet under sommaren. Det behövs. Både skugga och klimatåtgärder. Enligt dess egen miljöbyrå är EU tredje största utsläppare av växthusgaser i världen efter Kina och USA – följt av Indien och Ryssland. Och för varje år slås det gamla "värmerekordet". Parisavtalets förhoppning om att begränsa den globala uppvärmningen med 1,5 grader Celsius ter sig alltmer som en chimär.

Det viktigaste beslutet var att godkänna klimatpaketet *Fit for 55* för vidare påseende om att möjliggöra en minskning av nettoutsläppen av växthusgaser med minst 55 procent till år 2030, jämfört med 1990 års nivåer, och att söka nå klimatneutralitet till 2050. Förslaget, som ursprungligen lades fram av Europeiska kommissionen i juli 2021, godkändes av de 27 medlemsländernas miljöministrar efter mer än 16 timmars

förhandlingar i Europeiska rådet in på morgontimmarna den 29 juni 2022:

– Klimatkrisen och dess konsekvenser är tydliga, och därför är politiken oundviklig, sa EU:s klimatpolitiska chef Frans Timmermans efter godkännandet. Han poängterade att Rysslands invasion av Ukraina och dess nyttjande av gasleveranser som ett politiskt påtryckningsmedel bara drivit på medlemsländerna att gå från fossila bränslen till förnybara energikällor allt snarare.

Så besett utgör Putinrysslands huvudlösa agerande en sporre för allt fler länder att göra sig oberoende av fossil bränsleimport och i stället satsa på självförsörjning av såväl spannmål som energi. Andra skriande exempel härvidlag är olja från Saudiarabien eller kol från Kina (två andra diktaturer) efter talesättet "inget ont som inte för något gott med sig".

Kritik mot klimatpaketet saknas naturligtvis inte. För att nå målet om en 55-procentig reduktion till 2030 kommer det krävas stora strukturella åtgärder inom en rad ekonomiska sektorer som transport, fordon, energi, beskattning och inte minst handel samt en radikalt förändrad livsstil för flertalet eu-

ropéer (samtliga sektorer hänger mer eller mindre ihop). Och det finns än så länge inte på Europakartan.

Greenpeace kallar *Fit for 55* paketet för "unfit", det vill säga både odugligt och ur form, och dess enhetschef för Europa, Jorgo Riss, tog idrottsliknelsen ett steg längre när klimatpaketet presenterades 2021:

– Att hylla den här typen av politik är likt en höjdhoppare som gör anspråk på en medalj efter att ha sprungit under ribban. Du kan inte kringgå spelets regler, precis som du inte kan ignorera klimatvetenskapen. Hela paketet baseras på ett mål som är satt för lågt, som inte står upp mot vetenskapen och som inte kommer stoppa förstörelsen av vår planets livsuppehållande system.

Vad han delvis syftar på är den lag som stipulerar att nya bilar som säljs inom EU ska släppa ut noll koldioxid från och med 2035; det vill säga att inga bilar med förbränningsmotorer får säljas efter året. Men 2035? Det är 13 år dit. Det är ytterligare 13 år av både handel med fordonsbränslen – bensin, diesel och syntetiska bränsleblandningar – och utsläpp av växthusgaser. Trots att paketet föreskriver en minskning med minst 55

procent till år 2030, alltså fem år före, märk väl, förbudet mot förbränningsmotorer.

Min gissning är att lejonparten av medlemsländerna vill skynda snabbare än så. Dels av uppriktiga klimatoriska skäl (att ge framtida generationer en chans), dels av ekonomiska skäl (ju snabbare omställningen sker, desto billigare), dels av säkerhetsrelaterade skäl (att vara beroende av en nyckfull diktatur för bränsleleverans har ju visat sig vara riskfyllt) och dels av infrastrukturella skäl (ju snabbare åtgärdsbeslut, desto lättare att anpassa vägnätet och laddningsmöjligheterna samt att ge såväl stater som företag ett incitament att skynda på omställningen).

Med det sagt är det märkligt att inte Mariestads klimatsatsning "ElectriVillage", som Miljömagasinet rapporterat om åtskilliga gånger, lyfts fram som ett exempel. Den västgötska kommunen var tidigast ute och anlade 2015 en tankstation för vätgas vid Europaväg 20. Inledningsvis nyttjades inköpt vätgas på stationen. Fast året efter slogs en solcellspark upp bredvid tankstationen. I dag kan upp till 20 bilar dagligen tanka fullt (att fylla tanken tar ett par minuter).

En vätgasbil är i grunden

en elbil vars batteri ersatts av en gastank och en bränslecell som fungerar som energiomvandlare. I bränslecellen sker elektrolysen – den kemifysiska reaktionen mellan gasen och syret blir energin som driver bilen framåt – och dess enda restprodukt är vattenånga. Vätgasbilens verkningsgrad är bättre än fossilbilens och den har lika lång räckvidd, upp till 70 mil, som elbilen. Därtill snabbare tankning. Att den ännu inte har slagit igenom på bred front är faktiskt rätt svårförklarligt. Tekniken har ju funnits där i decennier. Är det fossillobbyn som återigen varit framme?

Än märkligare ter det sig nu när alkalimetallen litium – huvudsaklig beståndsdel i såväl dagens elbil- som mobilbatterier – av EU:s egen kemikaliemyndighet föreslås en skärpt klassificering: litiumkarbonat, -klorid och -hydroxid kan verka hämmande för fosterutvecklingen och leda till rena fosterskador. Batteritillverkarna insisterar på att det saknas vetenskapligt stöd för en dylik klassificering, fast diverse industrier och branschorganisationer har ju alltid talat i egen och inte direkt i folkhälsans sak.

En annan stötesten är skogen, dess roll som resurs och inkomstkälla kontra symbolvärde och

Foto: Killianee/Creative Commons

Avskogat område i Europa. När skog huggs ned, framför allt regnskog, blir det färre träd och växter kvar för fotosyntes. Mängden koldioxid ökar och skogen blir mindre.

rådskande åtgärder på framtiden

klimatnytta. Att all växtlighet och allra mest växande träd är en kolsänka, det vet alla. Punkt. Fotosyntesen lagar så att växter och träd absorberar kol likt en koldioxiddammsugare. EU:s klimatpaket stipulerar att inlagringen av koldioxid ska öka från dagens knappa 270 miljoner ton koldioxid per år till 310 miljoner ton år 2030. Ergo: En ökning med ynka 40 koldioxidekvivalenter medan forskningen förespråkar och efterfrågar det dubbla, minst 600 koldioxidekvivalenter. En brasklapp: Betänk att de allt vanligare extremitetstemperaturerna och skogsbränderna avsevärt försvårar inlagringen.

För några få länder innebär det minskade nettoutsläpp, för de flesta ökad nettoinlagring. Sverige, som tillhör den senare kategorin, har satt sig på tvären mot det nya målet. Ty det innebär att Sverige måste reducera skövlingen av de svenska skogarna rätt drastiskt. Det är goda nyheter för alla klimataktivisterna, miljövännerna och skogsflanörerna; desto sämre för den tämligen hänsynslösa svenska skogsindustrin och tydligen även för den socialdemokratiska regeringen.

Dagarna innan miljöministermötet i Europeiska rådet lämnade regeringen in ett besked till riksdagens EU-nämnd om att

forsätta sänka landets utsläpp, fast inte i första hand i form av en nödvändig klimatåtgärd utan för att kunna öka den samlade svenska skogsavverkningen. (Enda reservation däremot kom, enligt källor, från Vänster- och Miljöpartiet.)

Ja, det låter lika skogstokigt som det är. Två EU-förordningar står här och slår mot varandra: ESR (Effort Sharing Regulation) berör ansvarsfördelningen och LULUCF (Land-Use, Land-Use Change and Forestry) kolinlagringen. Sossarna – och Centerpartiet samt det andra blocket – vill liksom kvitta våra hittillsvarande och ur ett EU-perspektiv framgångsrika klimatåtgärder mot ökad skogsskövling.

Sverige har årligen legat under ESR-spärren. Vi har alltså haft mindre utsläpp – detta utanför utsläppshandelssystemet ETS (European Union Emissions Trading System) – än vad lagstiftningen fordrar. Minskningen motsvarar i runda slängar vårt totala årliga utsläpp (40 miljoner ton) under sexårsperioden 2013–19. Den svenska staten har suttit på denna ”överprestation” och regeringen har låtit riksdagen, genom budgetpropositionen, löpande annullera det outnyttjade utsläppsutrymmet för att nu kunna, hoppas reger-

ingen, utnyttja det i avverknings- och vinstsyfte.

– Om annulleringen av outnyttjat ESR-utrymme nu slopas försvinner reduktionsplikten klimatnytta. Att systemet ska kunna överleva detta klimatpolitiska lappkast framstår som osannolikt. Mycket talar för att det besked regeringen lämnade EU-nämnden i veckan är det nackskott som gör slut på reduktionsplikten, en av de mest framgångsrika åtgärder som vidtagits för att minska de svenska klimatutsläppen, skriver Magnus Nilsson, miljökonsult och klimatpolitisk analytiker, i en artikel i webbtidningen Dagens Arena.

Den svenska staten, regeringen och riksdagen (exklusive Vänster- och Miljöpartiet) skyller policyn på att råvaror från skogen är nyckeln i omställningen till ett biobaserat samhälle, att dess förnyelsebara material och produkter möjliggör klimatneutral tillväxt och bidrar till ett hållbart samhälle. Det mesta som är oljebaserat går att göra träbaserat. Biomassa ersätter fossila bränslen och cellulosa plast. Men innan det blir verklighet krävs mycket mera forskning och dyra investeringar i ny teknik.

Det är detta som går under

namnet bioekonomi, som även den kan visa sig vara en chimär. Kritikerna menar att det helt enkelt inte är möjligt att skövla skog och samtidigt öka inlagringen av koldioxid och så minska utsläppen. Det är litet – hårdraget – som att säga att skogsbrand är en kolsänka.

Till saken hör att EU redan är en stor klimatbov även gällande utomeuropeisk avskogning. Enligt en rapport från Världsnaturfonden (WWF) står EU för 16 procent av skövlingen av regnskogen. Således på andra plats, efter Kina, på den globala ”värstinglistan”, som den kallas inom klimataktivistkretsar, inom avskogning. Det är till unionens förfång.

Greenpeace anklagar skogslobbyn och Sveriges regering för att ha sågat sönder lagförslaget med motorsåg, vilket är en smärre överdrift då Sverige står tämligen ensamt i sin propå om ESR-utrymmet och hittills inte har fått något gehör för sina ändringsförslag. I likhet med Greenpeace och Naturskyddsföreningen – samt ett otal andra miljöorganisationer – reagerar också WWF starkt på det klyschiga *Fit for 55*:

– Det här underminerar EU:s åtaganden om att stoppa avskogningen och är ett svek mot

naturen och de människor som påverkas av den här förstörelsen varje dag, menar Anke Schulmeister-Oldenhove, ansvarig för skogsfrågor vid Världsnaturfondens Europakontor.

Trots all hausse kring klimatpaketet kommer många av de föreslagna åtgärderna inte att bli verkningsfulla på ett decennium eller mer (som i fallet med fordonsflottan). Då kan det vara för sent. Dagens extremväder (ömsom utbredd hetta, torka och skogsbränder; ömsom katastrofala skyfall, översvämningar och störtfloder) visar med all tydlighet att vi inte har ett decennium på oss. Det är bråttom om vi ska kunna undvika det värsta scenariot. Vi befinner oss i ett nödläge.

Fastän alla förstår hur svårt det är att sammanjämka 27 länders olika åsikter och intressen är väl det själva grundtanken med EU: att jämka, enas och sedan agera gemensamt? Unionen skjuter sig såväl i foten som skjuter åtgärder som hade behövts fattas för flera år sedan på en osäker framtid, som kan te sig helt annorlunda om redan åtta år. Och för övrigt är inte sista ordet sagt. *Fit for 55* kommer dras i långbänk och kan kanske, i bästa fall, klubbas igenom runt årsskiftet.

Rikard Rehnberg

Foto: Foto: Miljöpartiet/Henrik Svensson Karlsson

Katrin Wissing är Miljöpartiets partisekreterare.

Uppåt för Miljöpartiet inför valet

Sommaren går mot sitt slut och det är mindre än en månad kvar till valet till Sveriges riksdag som äger rum söndagen den 11 september.

Det är ett ödesdigert val på många sätt och den regering som det svenska folket väljer in i riksdagen för att styra landet har många viktiga frågor att ta ställning till.

Det parti som av Naturskyddsföreningen fått bäst betyg när det kommer till att arbeta för en bättre miljö och ett bättre klimat är Miljöpartiet. Detta relativt lilla parti, som under flera månader legat och balanserat precis under fyraprocentsspärren, har i senaste valundersökningen (SVT Novus) nu lyckats klättra upp på valstegen och hamnade i undersökningen på hela 5,2 procent, alltså väl över riksdagens fyraprocentsspärr. Vad det beror på kan man sja om, men en teori (förutom att miljöfrågorna är viktiga) är att det finns många som hellre vill se ett rödgrönt än ett borgerligt styre efter valet och som därför stödröstar på partiet så att det kommer in i riksdagen.

Miljömagasinet tog kontakt med Miljöpartiets styrelse, närmare bestämt partisekreterare

Katrin Wissing som här svarar på aktuella frågor kring valet, ideologi och möjligheterna att komma in i riksdagen.

Snart är det val till Sveriges riksdag, hur förbereder sig Miljöpartiet?

– Vi fortsätter, som alltid, att kämpa för en politik som minskar utsläppen, stoppar människans miljöförstöring och skyddar mänskliga rättigheter världen över. Nu är det såklart ett särskilt stort fokus på att komma ut och prata med Sveriges väljare om Miljöpartiets politik.

Vad har ni dragit för lärdomar av att sitta i regeringsställning, och vad har ni hittills fått igenom?

– Att det är i regeringsställning som man kan göra skillnad, men att risken för ett litet parti är att väljarna inte ser exakt vilken skillnad det är som vi har gjort.

Hur ser ni på det nybildade partiet Klimatalliansen, kan de hota Miljöpartiets position?

– Miljöpartiet är fortfarande, och har alltid varit, miljörörelsens parlamentariska gren. Vi hoppas såklart vara det självklara valet för alla miljö- och klimatintrasserade. Samtidigt välkomnar

vi alla former av engagemang för en hållbar värld. Om andra gör bedömningen att ett till parti som engagerar sig i klimatomställningen behövs så välkomnar vi också det initiativet. I dagsläget finns dock ingenting som talar för att Klimatalliansen ska ta sig över spärren. Då är en röst på Miljöpartiet ett säkrare val för att säkerställa att man är med och påverkar.

Vad har Miljöpartiet för råd till väljare som funderar på att rösta på er?

– Att om man vill ha ett parti som varje dag, i varje förhandling, i varje beslut sätter klimat och miljö först – då ska man rösta på Miljöpartiet. Vi är i dagsläget det enda parti som går till val på att sänka utsläppen.

De som redan stödjer partiet, hur kan de hjälpa till inför valet?

– Först och främst ska man självklart rösta på oss den 11 september – alla röster behövs. Man kan också stödja oss med en gåva. Slutligen kan man också gå med i partiet och engagera sig i en lokalförening. Där finns en uppsjö av roliga aktiviteter som man kan delta i. Exempelvis att knacka dörr och prata politik med Sveriges väljare.

Varför är en röst på Miljöpartiet viktig?

– Därför att inget annat parti prioriterar miljö och klimat på samma sätt som vi. Vi sätter miljö- och klimatpolitiken i centrum varje dag, i varje förhandling och i varje beslut.

Vad ska ni göra för att klara fyraprocentsspärren i riksdagen?

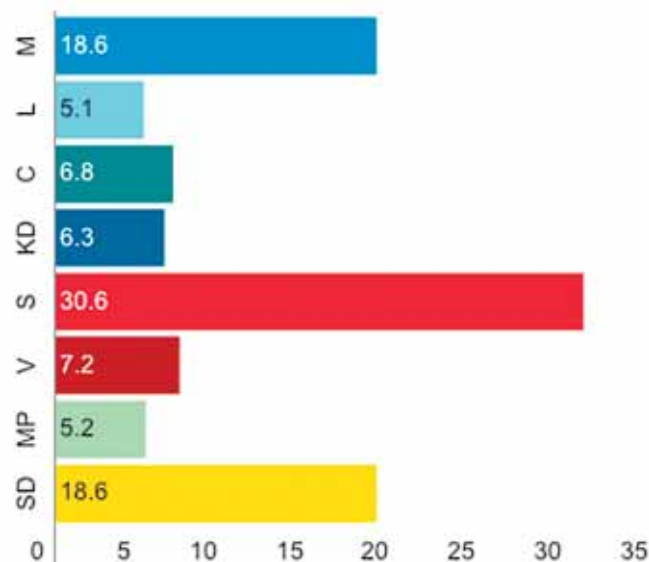
– Vi ska fortsätta prata med svenska väljare om Miljöpartiets politik. Vi ska fortsätta ta debat-

ten med de andra partierna och tala klarspråk om klimatkrisen. Det är skamligt att vi är det enda svenska parti som går till val på att sänka utsläppen.

Är det något du vill tillägga?

– Människor måste sluta vara rädda för omställningen. Vi ska bygga ett grönt folkhem tillsammans, där människan står i centrum och alla ges möjlighet att leva ett bra liv.

Liza Ahnland

SVT Novus väljarbarometer augusti 2022.

Foto: Arham Jain / Unsplash

Varmt tack för din gåva

Inga Britt Bowley	Leonore Wide	Noah Melin	Elisabeth Enbom	Daniel Asplund
Peter Norrthon	Susanne Öjerstam	Sharon Gustafsson	Lena Jarlöv	Carl Lignell
Leif Johnsson	Sören Lagergren	Susanne Gerstenberg	Andreas Blomstrand	Kerstin Fagerström
Hanna Stenström	Sture Grönblad	Jeanette Bengtsson	Hans Wahlgren	Eva S
Fritz Gösta Larsson	Alf Zachrisson	Helle Fredriksen	Lennart Schill	Bengt Gunnar Bengtsson
Christian Falck	Jan Åman	Ann-Marie Hedenskog	Ingrid Thorfinn	Mons Montelius
Thomas Wingstedt	Göran Sidén	Christina Hällgren	Lena Hjelte	Kerstin Palmlund
Inga-Britt Bowley	Sverre Wide	Per Hörberg	Gunilla Borgström	Unna Stenram
Lisbeth Bolvede Sandgren	Cecilia Ericson	Rutger Fridholm	Kjell Forsberg	Sten Malmström
Varis Bokalders	Ingvar Persson	Christa Hötendorfer-	Charlotte Thege	Kenneth Olsson
Inger Forsberg	Peter Friberg	Schneider	Björn Karlsson	Karin Forsberg
Kersti Löfgren Östensson	Mauritz Glaumann	Boel Paulin	Bengt Hertzman	Agneta Bogren
Tomas Ögren	Ingrid Hammarström	Rune Tessin	Kerstin Lönngren	Kerstin Slåneteg
Ulf Jarnefjord	Staffan Bond	Ossian Ernvik	Valentin Sevéus	Kerstin Åsbo
Lars Ahnland	Kent Aulin	Susanne Skogsberg	Stefan Karlsson	Jonny Rundberg
Agneta Steffen	Jan-Erik Jakobsson	Kurt Hermelin	Staffan Rosander	Gunnar Bejbro
Lars Broman	Helge Wisanowsky	Cecilia Andersson	Kerstin Bagge	Iris Lindroos
Thomas Sterner	Stig Alsmark	Dagfinn Hotvedt	Anneli Roth-Berg	Claes Jansson
Jöran Briding	Christian Falck	Johanna Bristulf	Tore Hållander	Mårten Procopé
Bo Bliderman	Cissie Hultberg	Lars Litzén	Inga Palmér	Jörgen Larsson
Rose Lennström	Nils-Gunnar Karlsson	Clas Rosander	Elisabet Andersson Sahlsten	Alf E. Sjöberg
Thomas Ögren	Susanne Tillman	Hans Erik Gustavsson	Åke Askensten	Eva Thunberg
Karin Sahlström	Per-Olov Åberg	Lena Hultén Sonne	Ingela Örtendahl	Marianne Isaksson
Gertud Westerfors	Carin Grotander	Gösta Hultén	Margareta Köhlin	Dagny Jonsson
Eva Avner	Per Sander	Elisabet Ydrén	Per Gahrton	Torbjörn Rönnblom
Göte Boman	Sisela Skånberg	Karin Håkansson	Stefan de Vylder	Ann-Marie Fågelström
Hans Holmström	Stellan Bergman	Claes Melin	Eva Lind Söderling	Rolf Ekelund
Gunilla Winberg	Roger Bydler	Katarina Jansén	Erik Danielsson	Inger Dohlwitz-Ahlberg
Karin Plejel	Ingrid Rost Rosander	Ingall Carlsson	Ingegerd Lindell Davies	Ingrid Rost Rosander
Birgitta Hambraeus	Lena Brodin	Lars Forsberg	Eva Mårtensson Kangeman	Kersti Löfgren Östensson
Carina Gauffin	Mathias Hackenkamp	Ulf Erik Thunberg	Kjell Gustavsson	Bengt Malm
Gunnar Lindgren	Lars Brolén	Ellen Höglund	Helena Skagerberg	
Sven Jansson Stockfelt	Anne Kawecki	Ulf Norenius	Jan-Olof Bodén	
Gustav Grönwall	Bertil Johnsson	Ingemar Carleman	Frida Elftman	
Ingall Carlsson	Sven Erik Larsson	Alice Rybar	Pia Glaumann	
Bo Wikström	Lena Ekenberg	Henry Gudmundson	Ralf Pampers	
Sonja Myrin	Sverre Eriksson	Ulf Lundholm	Marianne Wiksten Brinell	
Inger Dohlwitz-Ahlberg	Peter Ambjörn Fritzs	Ingegerd Kjellberg	Lars Forsberg	
Meit Krakau	Bengt Axelsson	Barbro Schillander-Lundgren	Bengt Andersson	
Bengt Bivrin	Ulla-Britt & Tyko Ros	Lena Borglund	Matti Räsänen	
Arne Fransson	Solveig Lindholm	Stefan Hallander	Dick Lennart Bolvede	
Anders Benktson	Jürg Schneider	Kristina Larsson Björnberg	Kerstin Bodin	
Britta Kahanpää	Jörgen Svensson	Marianne Karlsson	Agneta Petrén Brusewitz	
Jan Wilhelm Lindholm	Peter Söderbaum	Åsa Raab-Follin	Kerstin Birgitsdotter	
Lars Olert	Gertrud Båge	Agneta Petrén Brusewitz	Tord Svärd	
Karin Utas Carlsson	Gustav Wilhelmsson	Cäcilie Seufert	Gunilla Zackrisson	
Lennart Rahm	Gärd Folkesdotter	Karl Littmarck Sahlin	Ingrid Stenram	
Per Karlborg Henriksen	Olle Hellman	Anders Gottberg	Hans Holmström	
Magnus Warrol	Lars Sterneby	Cissie & Bobby Hultberg	Bengt Cedrenius	
Cecilia Liljedahl	Olov Wikström	Anders Persson	Bengt Simmingsköld	
Lars Dahlberg	Axel H. Gustafsson	Bent C. Petersén	Lars Jönsson	
Maria Björke	Tomas Lohammar	Mats Olin	Nonie Lovborn	
Magnus Jonsson	Stephan Gyllenhammar	Dan Westin	Jan Erik Hallström	
Tony Björklund	Sonja Persson	Hans Karlborn	Sten Hellqvist	
Lennart Lundberg	Ingegärd Jönsson	Thomas Ekbon	Inger Schörling	
Eva Lundbäck	Eva Hedberg Gibba	Anita Grünbaum	Marilyn Barden	
Helen Nelson	Torbjörn Rönnblom	Eva Forsberg	Torbjörn Rönnblom	
Fritz Larsson	Lena Jansén	Arne Ljungdahl	Birgitta Ring	
Pierre Boberg	Lars Hallqvist	Claes Ringqvist	Anneli Nilsson	
Gry Schmelling	Jan Eggert	Anders Romelsjö	Erland Smith	
Kerstin Brynolf	Börje Svensson	Per-Erik Mases	Martin Johansson	
Jonny Rundberg	Gösta Larsson	Florence Persson	Catherine Björnberg	
Ingela Brymér	Mait E. Fredriksson	Birgit Modh	Stig Broqvist	
Framtiden i våra händer	Eva Elsasdotter	Birgitte Gunge	Birger Rickardsson	

Foto: Evie S. / Unsplash

Uppbrott och försoning

Litteratur

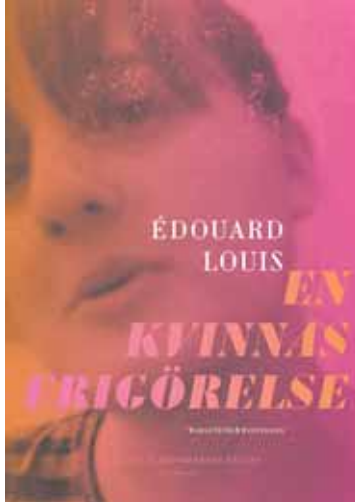
En kvinnas frigörelse
Édouard Louis
Wahlström & Widstrand

Under en stor del av sitt vuxna liv levde min mor i fattigdom och misär, kuivad och ibland rentav förnedrad av maskulint våld. Hennes tillvaro framstod som för alltid begränsad av klassförtryck och av kvinnoförtryck. Men så en dag, vid fyrtiofem års ålder, gjorde hon uppror mot det livet, flydde och började bit för bit skapa sig en frihet. Den här boken är berättelsen om hennes förvandling.

Édouard Louis, en av de mest nyskapande och hyllade författarna i Frankrike i dag, tecknar i *En kvinnas frigörelse* ett ömsint, inkännande porträtt av sin mor, av hennes vilja och förmåga att slå sig fri – och hans eget såriga förhållande till henne. En gripande berättelse om uppbrott och försoning.

Foto: Jean Francois Robert/modds

Édouard Louis skriver i *En kvinnas frigörelse* om sin mors vilja och förmåga att slå sig fri och hans eget förhållande till henne.

Ja, det handlar kanske lika mycket om honom, sonen, som om henne, modern. Det handlar om förklaringar, samvete och vad som leder till vad. Det är förstås aldrig ett barns fel när saker slår fel, men kanske blir

barnet också vuxet vad tiden lider. Det kan läka sår, även hos en förälder, kanske förutsatt att man talar om dem. Kanske är hela närkretsen ansvarig för hur en familj, föräldrar och barn blir och sluter sig samman? Jag vet

inte vad som går att göra åt en bedrövlig situation där alkohol, förödmjukelser, våld, fattigdom och social misär påverkar livet. Berättelsen är kort, men den känns i kropp och själ.

Men, hur ska man kunna tala om misären när man inte får tala om saken? Matpaket, fattigdom, våld i hemmet, ohälsa och homosexualitet är exempel på onämnbare ting. Hur ska man då kunna stå upp för sig själv när man inte har de basala värdena tryggade?

"Hur som helst var vi aldrig fina nog ..."

Att tillhöra en socialgrupp och inte tillåtas röra sig i en annan präglar livet. Det är igen det där med värde, att vi alla är lika mycket värda, men inte kan ta oss någonstans, inte lyckas åstadkomma värdiga liv utan sorg, slag och alkohol.

Hans mamma ber att få städa hos honom mot betalning. Det sätter i gång tankar hos honom,

vad eller vilka de privilegierade är och hur de står i förhållande till de som inte är det. Är han en sådan, privilegierad, när hon ber om hans hjälp? Vad gör det med honom?

Så småningom lyckas hon ta sig ur sin misär, sin fattigdom och våldet. Hon tar sig ur, lyckas lyfta sig på samhällsstegen och skapa ett bättre liv. Han försöker förstå hur livet ser ut, har sett ut och hur de kan hitta tillsammans igen.

Är texten ett förlåt, mor, nu ser jag dig? Nu ser jag och förstår vad som hände, säger kanske det vuxna barnet när han skriver den här berättelsen. Kanske var det samma sak han försökte göra när han skrev om sin far?

Ja, fattigdom och våld är verkligen misär.

Låt oss tala om alla människors lika värde. Värdefullhet. Värderande. Rättigheter. Och rätten till ett värdigt liv.

Anette Grinde

Flytande gränser och dualiteter

Vad är det som för människor samman och vad skapar splittring mellan oss? Värdet av våra närmaste relationer och kraften i att samlas, till ritual eller för motstånd, är kärnan i Korakrit Arunanondchais konstnärskap.

Korakrit Arunanondchai är född 1986 i Bangkok, utbildad i USA, och numera verksam i New York och Bangkok. De senaste åren har han uppmärksammats av den internationella konstvärlden för sitt särpräglade och gränsöverskridande arbete, liksom för sättet att verka kollektivt, i nära samarbeten med andra.

Arunanondchais konst kan beskrivas som hybridformer av dokumentär, spelfilm, installation, performance, måleri och skulptur, ofta fullskaliga miljöer med ljud och ljus. Målningar expanderar till omgivande väggar, videoprojektioner reflekteras i vattenytor och sveper genom rummet. Hans produktion växer

Korakrit Arunanondchai, ur videoverket *Döendets sånger*, 2021. Bild från HD Video.

fram horisontellt, i seriella projekt där varje idé och uttryck sträcker sig vidare in i nästa, oavsett material och medium.

– Likt en ande som väntar på att ta nästa kropp i besittning, oavsett om den kroppen tillhör de levande eller inte, beskriver Arunanondchai.

Dualiteter och de flytande gränserna mellan dem är återkommande teman i Arunanondchais arbete: liv och död,

samtid och historia, dröm och verklighet, fiktion och det dokumentära, kontemplation och extas, människa och teknik, det individuella och det kollektiva. På liknade sätt sätter han kategorier som nationalitet, språk, kön och generation i rörelse.

Arunanondchai hämtar återkommande material och idéer från politiska konflikter i dagens Thailand, förvecklingar som omfattar såväl korrumperade trossystem som propaganda från

Korakrit Arunanondchai & Alex Gvojic, ur videoverket *Levandets sånger*, 2021. Bild från HD Video.

det kalla krigets Sydostasien. Animism, naturvetenskap och filosofi är viktiga utgångspunkter i hans konst, liksom poesi och olika former av berättande. Inte minst väver han in sitt eget liv i materialet på ett sätt som upplöser skillnader mellan det personliga, det spirituella och det världspolitiska.

Särskilt för Moderna Museet utforskar Arunanondchai ett gränsland mellan den fysiska världen och den andliga sfären, i det nya verket *From dying to living* (Mellan döendet och levandet, 2022). Projektet utgår från två videoverk som är varandras bärande motpoler i utställningen.

Songs for dying (Döendets sånger, 2021) sammanför de våldsamma folkliga protesterna

för demokratisk reform i Thailand 2020 med en nedtystad massaker 1948 i Sydkorea under det kalla kriget. Samtidigt är den sammanhållande länken i berättelsen konstnärens personliga avsked av morfadern.

Songs for living (Levandets sånger, 2021) lyfter fram frågor om samhörighet och försoning med något större än oss själva. En musikburen gestaltning med texter lånade av den franska poeten och filosofen Édouard Glissant, den polska författaren och Nobelpristagaren Czesław Miłosz samt den franska filosofen, mystikern och aktivisten Simone Weil.

Utställningen visas på Moderna Museet Stockholm 17/9 2022–9/4 2023.

Thomas Daligk

Veckans citat

En radikal är en man som står stadigt med båda fötterna i tomma luften.

Franklin D. Roosevelt (1882–1945)

Recept: Kronärtskockscannelloni

Så var då sommarlovet snart slut. Det är i skrivande stund ungefär 1 vecka kvar tills eleverna återvänder till skolbänken i Värmdö där jag bor.

Jag hoppas att alla därute, såväl våra läsare som alla andra, och kanske speciellt barnen, fått den sommar de längtat efter och så väl behöver för att kunna klara ett helt läsår till. Själv har jag haft en bra sommar, även om det inte blivit så mycket bad som jag önskat. Men nästa vecka hoppas jag på några fina dagar och kanske några dopp i Östersjön när jag åker till Öland med min man så här i slutet av sommaren för att stugsemestra på en camping. Jag tänker mig att det kan bli rätt lugnt och skönt då de flesta barnfamiljer antagligen rest hem inför skolstarten. Men nu till veckans recept. I dag ska ni få ett utsökt och relativt lättlagat pastarecept, nämligen kronärtskocksfyllda cannelloni. Pasta är ju lite bastant mat och passar kanske bäst efter en aktiv dag då man är riktigt hungrig och behöver energi.

Liza Ahnland

Foto: Mantred

Ingredienser för 4 portioner

200 g fryst babyspenat
1 burk kronärtskockshjärtan i vatten,
400 g
250 g keso
2 msk riven parmesanost
salt och peppar
12 cannelloni, torkade pastarör
5 dl pastasås med tomatbas, t.ex. polpa di pomodoro
2 msk parmesanost
Servering:
extra parmesanost att riva över
körsbärstomater
sallad
färsk basilika

Gör så här:

1. Sätt ugnen på 200°. Tina spenaten och pressa ur vätskan. Finhacka spenaten och kronärtskockshjärtan. Blanda spenat och kronärtskockshjärtan med keso och parmesanost. Smaka av med salt och peppar.
2. Fyll en spritspåse med blandningen. Spritsa fyllningen i cannellonirören. Lägg dem i en ugnform och häll tomatsåsen över. Toppa med parmesanost.
3. Gratinerar cirka 20 min. Servera med parmesan, halverade tomater, sallad och basilika samt kanske lite vitt vin.

Kärleksackordets kemi

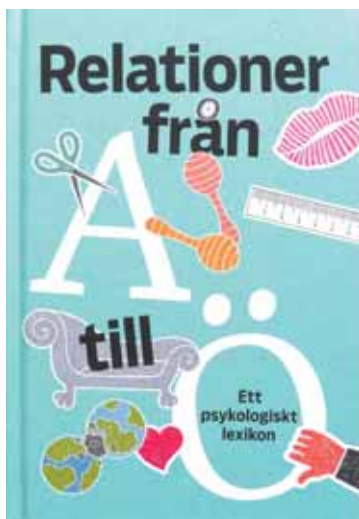
Litteratur

Relationer från A till Ö
Jonas Mattsson (red.)
Modern Psykologi och
Psykologiguiden

Boken är ett lexikon. När jag läste den begrep jag att boken syftade till att stimulera oss till bra relationer som mognade människor. Men samtidigt få oss att avlägsna de dåliga reaktioner vi hyser som ännu inte mognade personer i den kontext (sammanhang) vi lever.

Ett ämne som sticker ut är förälskelsen och kärleken för den triggas stilen livskvalitet som vi så gärna vill ha där hemma, på jobbet och fritiden. Men av boken framgår att man kan odla förutsättningarna för "tycka bra om" som vi kanske kallar kärleken. Ja, detta exklusiva tyckande kan vi med kognitionsträning och meditation programmera in i våra "autopiloter" (vanor), som därefter kan reagera sympatiskt. Det är alltså det egna minnet vi ska datera om. Vi ska inte ge oss på vår partner som själv kan korrigera sin "autopilot".

Att bli förälskad är som två samstämda strängar på en mandolin. Man går hand i hand och kanske kramas lite. Så småningom finner vi att smekandet leder till pussar på kinden för att bli munkyssar som även blir tungkyssar när kärleken slår till "på riktigt". Men egentligen har

kärleken som gemensamt livstilsackord en fysiologisk kemi. Professor Barbara Fredriksson säger att kärleken kan vara flyktig som positiv resonans. I "kärleksstunden" talar hon om tre viktiga faktorer:

1. Oxytocinet är ett hormon för sociala samband.
2. Spegelneuronerna reagerar samtidigt hos två hjärnor som träffas och
3. Vagusnerven lugnar ner kroppen så att kontakten med andra förbättras. Det kan exempelvis ske genom en kort meditation för positiva känslor hos en själv och hos andra. Man blir mer medveten och kan dela andras glädjeämnen, enligt psykologen Katarina Blom som refererar Fredriksson.

Men kärleken kan vi få att bli bestående enligt relations-

forskaren John Lottman, som påstår att han med 94 procents säkerhet kan förutsäga om en relation kommer att hålla. Han och hans fru Julie har studerat par i ett "kärlekslabb". Den goda och varaktiga relationens byggstenar är enligt Gottman:

1. Rita kärlekskort över hur din partner vill ha sina intressen som gör hen glad och positiv.
2. Se er om efter saker ni kan uppskatta, beundra och känna er stolta över hos varandra.
3. Väck intressen, visa empati, ge komplimanger, prata och skoja (man "lutar" sig in i relationen)."
4. Ha ett positivt perspektiv med alla optimistiska saker och händelser hos varandra.
5. Om relationen krisar så ta en timeout och få distans så du kan komma tillbaka i förlåt och en kreativt god atmosfär.
6. Förverkliga era livsdrömmar och skapa en gemensam existentiell mening och kultur med tolkningar och värderingar av dessa.
7. Viktigt är att lista upp alla eländen som partnern inte vill ha. Undvik dessa, mästra och kräv inte.

Ja, kärleken varar inte bara en stund och är sedan borta. De tre viktiga fysiologiska faktorerna är kvar för att användas i den bestående äktenskapliga eller samborelaterade kärleken till en mognad livsstil som kärleksackordets kemi.

Alf E. Sjöberg

ANNONS

BESÖK

SVERIGES LEKANDE OCH LÄRANDE MUSEUM

Leksaksmuseet i Fisksätra

Startades 1980 genom donationer från några storsamlare och låg ursprungligen vid Mariatorget i Stockholm. Sedan 2018 finns museet i Fisksätra i Nacka kommun. Samlokaliserat med kommunens museum HAMN och med tillgång till den prisbelönta restaurangen "Saltsjö-Pir" med en grandios utsikt över vattnet och billiga barnportioner.

Handikappanpassat - allt i ett plan.
Bra parkeringar och närhet till järnvägsstationen, som genom Saltsjöbanan erbjuder en upplevelse att få färdas längs Stockholm äldsta vattenfärd.

MÅLSÄTTNINGAR:

Att genom leksakernas ordlösa pedagogik utveckla alla barns skapande fantasi och motoriska förmåga. (Även icke svensktalande).

Utgöra en intressant plats för samlare av äldre leksaker.

Bli en träffpunkt för barns samvaro och bli en trygghetsskapande faktor i närområdet.

TIPS:

Besök den pågående temautställningen av Meccano, där barn själva kan prova på att bli morgondagens ingenjörer.

Under ledning av Järnvägssällskapets personal på fredagar själva få köra "Sveriges största modelljärnväg i skala N (1:160) och finna nya kompisar, som samtidigt kör sina egna tågsätt. Lär barnen att förstå järnvägarnas möjligheter för våra transporter.

Planera in lärares studiedagar till museilokalerna för upptäckande av de pedagogiska möjligheterna.

KONTAKT OCH INFO:

Leksaksmuseets hemsida www.leksaksmuseet.se
Ring museets reception under öppettiderna tors, fre, lör, sön
Kl 11-16 på tel 08-641 61 00.

Rösta för klimaträttvisa i valet

Torbjörn Vennström
ordförande i
Klimatriksdagen
Yxlan

Halva Europa plågas av torka. Extrema värmeböljor slår till gång på gång. Skördebortfall kommer att göra maten allt dyrare. Detta tillsammans med Rysslands angrepp på Ukraina visar i blixtbelysning att klimatfrågan hänger ihop med våra grundläggande behov av trygg försörjning och välfärd.

Men i ingången till årets val-

rörelse pratar politikerna väldigt lite om det. En del partier bryr sig inte alls om frågan i sina valkampanjer.

Men klimatförändringarna försvinner inte bara för att vi struntar i dem. Tvärtom, ju längre vi väntar desto värre blir problemen. Det vi ser nu av förtorkade skördar, brinnande skogar och sinande brunnar är resultatet av drygt en grad varmare medeltemperatur. Dagens politik kan leda till en tre grader varmare värld för våra barn och barnbarn. Där får vi absolut inte hamna.

Vi väljare behöver visa att vi

tänker längre än vad den politiska debatten visar i dag. Jag är aktiv i föreningen Klimatriksdagen. Där har vi tagit fram en omställningsplan som visar att Sverige kan sluta påverka klimatet negativt 10 år tidigare än vad regering och riksdag planerar för.

Vi visar att skogen kan vara vår räddning om vi låter mer av

den stå kvar och använder träprodukter under lång tid i stället för att elda upp dem. Vi visar att hela vårt transportsystem kan bli fossilfritt och mer effektivt. Sverige kan få fram tillräckligt med förnybar el för att klara industrins och transporternas omställning. Jordbruket kan bli kretsloppsorienterat och trygga vår matförsörjning. Genom rättvisa

lösningar är det möjligt att få med sig folk på förändringarna.

Men för att något liknande ska bli verklighet behöver de som tar klimatkrisen på allvar bli starkare i riksdagen. Rösta på de partier som vill driva på för en rättvis och kraftfull klimatpolitik. Vi har inte råd att kasta bort en mandatperiod till på kortsiktighet och undanflykter. ■

Som strutsen

Eva Bergenstråhle
Klimatsvaret Sverige

Valrörelsen är i full sving. Resultatet är viktigt. Under de kommande fyra åren måste mycket åstadkommas. Inte minst på klimat- och miljöområdet. Här brinner det i knutarna.

Innerst inne vet vi alla att nödläget i klimatet kräver omställning, nya vanor, andra prioriteringar, hänsyn och sparsamhet. Men de flesta av våra partier skyggar inför de beslut som måste till. De lägger förslag som snarare förvärrar läget. Exempelvis vill M införa högkostnadsskydd för vinterns elpriser, KD vill sänka reduktionsplikten för våra drivmedel och V vill ha pristak på bensin och diesel;

förslag som i första hand gynnar storförbrukare och bromsar omställningstänkandet. Det är att som strutsen stoppa huvudet i sanden.

Klimatsvaret, Sverige, har ett förslag som höstens nya riksdag borde ta sin an. Lägga en successivt stigande avgift på alla koldioxidstrande drivmedel. Höj avgiften tills dessa drivmedel fasats ut. MEN dela ut de influtna intäkterna till alla medborgare, i princip i lika delar, dock större andelar till gles- och landsbygdsbor. Ett rättvist och pedagogiskt förslag. Sparsamhet gynnas, målet är utstakat och beslutet ger signal till och tid för den nödvändiga omställningen. Och koldioxidutsläppen minskar. ■

Uppfödningen av kyckling är både grym och klimatvidrig, anser Anette Ingelsson.

Rädda miljön, rösta på Klimatalliansen

Jonas Norberg
Stockholm

Regeringen pumpar nu in miljardbelopp i krisstöd till djurindustrin, exempelvis 2700 kronor extra i bidrag per mjölkko. Det är en moralisk katastrof med avseende på djur och miljö.

Kossorna och de andra lantbruksdjuren älskar sina liv lika mycket som du och jag. Vi behöver inga stackars sönderavslade djurslavar i Sverige. Jag drömmer om en framtid med massor av vilda betande djur och skyddad natur.

Djurindustrin orsakar enorma

växthusgasutsläpp i form av koldioxid från nedhuggna skogar (som blivit betesmarker och foderodlingar), metan från idisslarnas magar och lustgas från gödsel. Domesticerade djur och människor står i dag för 96 procent av däggdjurens biomassa på vår jord. De vilda däggdjuren står endast för 4 procent, enligt WWF. Det är fullständigt orimligt och ett allvarligt hot mot vår överlevnad.

Klimatalliansen vill sätta ett mål för hållbar konsumtion och produktion av livsmedel i linje med Parisavtalet och halvera köttkonsumtionen till 2030. Därför röstar jag på dem och jag ber dig att göra likadant. ■

Anette Ingelsson
Solna

Grillandet av Sveriges vanligaste fågel är en bidragande orsak till att sällsynta fåglar, som till exempel grågamen, nu riskerar att brinna upp när mark runt nationalparken Dada i Grekland eldhärjas.

Det är dags att sluta gapa efter mycket, så slipper vi alla mista hela stycket.

Allt går att sälja med mördande reklam. Svensk kyckling har lanserats som ett klimatsmart alternativ till annat kött, men fick i Världsnaturfondens (WWF) köttguide 2021 rött ljus. Konsumenter avråds från att äta kyckling då 20 procent av fodret är importerad soja från Sydamerika.

Över 100 miljoner av Sveriges

vanligaste fågel, som få har sett då de tvingats leva instängda i stora hangarer hela sina liv, är framavlade att äta stora mängder, enormt fort, så de bryter både vingar och ben. Det är inte bara horribelt, utan industrin är rent krass ett hot mot vår existens, dels genom klimatförändringarna djurindustrin bidrar till, men också slöseriet med mat och vatten. Fågelinindustrin bidrar inte till biologisk mångfald.

Vill du inte vara som Ikaros som grillades av solen och dog är det dags att inse att det inte finns en planet B, och eftersom du troligen inte kommer få stiga på arken ut i rymden Amazons grundare verkar ha som plan B, så sluta gama i dig djurens kroppar.

Res dig som en amason, var med och stoppa slakten av

djur och Amazonas regnskogar genom att leva som vegan, så slipper vi alla bli grillade på planet A. ■

Läs Belton

Eric Swanström
Visby

Replik på Leif Svenssons insändare "Varför agerar alla så irrationellt" i MM 30.

Leif Svensson, läs Catherine Beltons oerhört innehållsrika bok *Putins krets, maktkampen om det moderna Ryssland*. Hon har gjort ett fantastiskt arbete till vilket det finns ett föredömligt fotnotsystem för den som önskar fördjupa sig i ämnet. ■

debatt@miljomagasinet.se

Välkommen med ditt inlägg samt eventuell kompletterande bild till vår debattsida. Du väljer ämnet. Allt material kan tyvärr inte beredas plats.

Vi förbehåller oss rätten att välja bland insända inlägg

samt att korta ner och redigera vid behov. Skicka materialet till **debatt@miljomagasinet.se** (skriv gärna texten direkt i e-postbrevet) eller till vår postadress.

Längden bör inte överskrida cirka 3000 tecken eller en

halv A4-sida. Endast inlägg med namn, ort och/eller e-postadress kommer att publiceras. Meddela oss om du inte vill att vi anger din e-postadress.

NÄTVERK

Sittstrejk för klimatet

#FridaysForFuture

Varje fredag utanför stadshus/ kommunhus eller Stora torget. För tider klicka på ort i kartan nedan över pågående och planerade manifestationer i världen: <https://www.fridaysforfuture.org/events/map> Kontakt: Janine O’Keeffe, Stockholm janineoke@gmail.com 070-401 78 39.

Rädda barnen

www.raddabarnen.se/

Rädda barnen finns i Sverige och 119 andra länder och arbetar för alla barns självklara rätt att överleva, utvecklas och växa upp i trygghet – för att trygga barn blir trygga vuxna. Att rädda barnen är att rädda världen.

Rädda barnen är världens största självständiga barnrättsorganisation. Den fokuserar på hållbara insatser med den kraften och den kunskap som krävs för att på riktigt göra både akuta och långsiktiga förändringar i barns liv.

Rädda barnen arbetar för att alla barn i hela världen ska få skydd, stöd och den barndom som de har rätt till enligt Barnkonventionen. Bestämmelserna i den lägger grunden för hela vår verksamhet och organisationen försöker göra vad den kan för att alla vuxna ska respektera barns rättigheter. Visionen är att göra Barnkonventionen verklig för varje barn.

Sedan den 1 januari 2020 är Barnkonventionen lag i Sverige, Rädda barnen tänker inte ge sig förrän Barnkonventionen är genomförd i praktiken i alla världens länder.

Fredag 19 augusti

Malmö. **Climate Live.** Unga klimataktivisterna tar över festivalscener inför valet 2022. Climate Live Sweden är sprunget ur den globala Fridays For Future-rörelsen. Under sensommaren samlar lokala Fridays For Future-grupper artister, klimatforskare och aktivister på flera festivalscener i Malmö, Göteborg och Linköping. Målet med initiativet är att förena och mobilisera människor i kampen för klimaträttvisa inför höstens politiska val med musiken som verktyg.

Lördag 20 augusti

Värmdö, Gustavsbergs Hamn, kl. 11:00–15:00. **Loppmarknad.** Arrangör: Jetson.

Stockholm, Vitabergsparken, kl. 19.00. **Än susar skogen – parkteater med Emil Jensen.** Miljöengagemanget har gått som en grön träd genom Emils liv som både artist och aktivist, nu tar han detta ytterligare ett steg. Hans nya föreställning handlar om

Lördag 20 augusti–21.8

Stockholm, kl 9:30–16 på lördag och 9–14 på söndag. **Fältbiologernas Riksstyrelsemöte.** När styrelseledamöterna tvingas välja, vilka frågor brinner de extra för att lägga sina kvällar på att skriva propositioner om? Allt detta och mer därtill kommer du få veta på vårt sjunde ordinarie riksstyrelsemöte. Anmälan till ordforande@faltbiologerna.se senast tisdag 16 augusti. Arrangör: Fältbiologerna

Måndag 22 augusti–23 maj

Ölands folkhögskola. **Aktion för hållbar utveckling.** En ettårig profilkurs som ger dig redskap att omsätta ditt engagemang för samhällsfrågor och hållbarhet i praktisk handling. Du kanske vill starta en organisation eller kampanj för att kunna driva en viss fråga eller vill lära dig om hur du odlar ekologiskt, blir mer självförsörjande och bygger

miljösamt. Du har också tillgång till skolans verkstäder och lokaler. Kurstid: 22 aug 2022–26 maj 2023. Kostnader: Boende och mat på skolan: 3 300–4 400 kr/4 v, då ingår mat med 2 300 kr. Om du inte ska bo på skolan betalar du för lunch mån-fre, 1 150 kr/4 v. Egna läromedel och ca 1 500 kr/läsår. Gemensamma läromedel och material 300 kr/4 v. Studieresor 1 500–2 500 kr. Kontakt: Maria Lindmark, telefon: 070 855 42 46, e-post: maria.lindmark@olandsfolkhogskola.se

Tisdag 23 augusti

ABF Stockholm, Sveavägen 41, Katasalen pl 1, kl. 18–20. **Dags för verkstad i klimatpolitiken.** Klimatriksdagen har tagit fram en nationell koldioxidbudget för Sveriges fossila och biogena utsläpp, som bygger på ökad biologisk kollagring. Seminariet vill visa hur en övergång kan ske genom de åtgärder som vi föreslår inom bland annat jordbruk, skogsbruk, transporter, industri och energi. Djupdykningar sker under de påföljande seminarierna vad gäller skogen, jordbruket och transpor-

terna. Anmälan (obligatoriskt): <https://form.typeform.com/to/Vjelf3iP>. Arrangör: ABF Stockholm.

Onsdag 24 augusti

Halmstad, Stadsbiblioteket kl. 18–20. **Debattafton i Halmstad – Klimatval 2022.** Medverkar gör alla partier i Halmstads kommunfullmäktige och moderator är Mattias Karlsson, politisk redaktör på Hallandsposten. Teman som tas upp är trafik, stadsplanering, fossilfri energiproduktion och klimatanpassning. Samarrangemang mellan ett tiotal organisationer. Fri entré, ingen föränmälan.

Lördag 27 augusti

Stockholm, ABF Sveavägen. **Klimatinspiratörskurs.** Lär dig fakta om klimatet och upprätta en personlig handlingsplan. Nu kan du anmäla dig till kursen på ABF-Sveavägen. Flera kurser hålls under hösten, på web och IRL på orter i Sverige. Kurstillfällen läggs löpande upp på Klimataktions hemsida under evenemang.

Öppna tv-kanaler

– Riksförbundet Öppna Kanalen: www.oppnakanalen.se
– Stockholm: www.oppnakanalenstockholm.se
– Göteborg: www.oppnakanalengoteborg.se
– Sundskanalen: www.sundskanalen.se
– Jönköping: www.jonkopingt看.se
– Malmö: www.malmomediakanal.se
– Närke: www.facebook.com/Öppna-Kanalen-Närke-113382662070953
– Skellefteå: www.tvskelleftea.se
– Skövde: www.oppnakanalenskovde.se
– Södertälje: www.sltv.se
– Uddevalla: ltvu.se
– Västerås: www.okvasteras.se/wordpress/
– Växjö: okv.se
– Uppsala: www.tv-uppsala.se
– Tvåstad: www.facebook.com/groups/271838422586

Öppna Kanalen i Stockholm

är en ideell föreningskanal. Du hittar den genom att klicka dig fram med fjärrkontrollen. Om du har digitalbox är det kanalplats 450 hos Com Hem, 500 hos Telia, 20 hos Sappa, 299 hos Bredbandsbolaget och Canal Digital. Detaljerad tablåinformation finns på www.oppnakanalenstockholm.se/. Där kan programmen ses på internet samtidigt som de sänds.

Fredag 19 aug

06.30 Democracy Now! Repr.
07.30 Swebb TV.
08.00 Democracy Now! Repr.
09.00 Publicistklubben.
11.00 Cool TV.

12.00 Democracy Now! Repr.
13.00 Matinéfilm.
14.45 Extraprogram.
15.30 Adventk.
16.00 Christ Emb Ch.
16.30 Pingstkyrkans

Världsm.
17.00 Nytt Liv.
17.30 Kortfilm.
17.40 Tekniska Museet. Skol-TV.
18.00 Lutherska Bekännelsekyrkan.
18.30 Extraprogram.
19.00 Stockholms TV.
20.00 Extraprogram.
20.30 Pilgrim TV.
21.00 Församl Arken.
21.30 Jerusalem Studio.
22.00 TV Continente.
23.00–24.00 Democracy Now!

Lördag 20 aug

06.30 Democracy Now! Repr.
07.30 Swebb TV.
08.00 Democracy Now! Repris.
09.00 Publicistklubben.
10.00 AML.
10.30 Christ Emb Ch.
11.00 Full Gospel.
11.30 Extraprogr.
12.00 Democracy Now! Repr.
13.00 Dokumentär.

16.00 Uusi Elämä.
16.30 Extraprogram
17.50 Dokumentär.
18.30 Kebron Int M.
19.00 Dokumentär.
21.00 Israelmagasinet.
21.30 Hoppets Väg.
22.00 Dokumentär.
23.00–24.00 Jerusalem Ch.

Söndag 21 aug

07.30 Swebb TV.
08.00 Barnprogram.
08.30 Dokumentär.
09.00 Hoppets Väg.
09.30 Clara Kyrka.
10.00 Pilgrim TV.
10.30 AML.
11.00 Pingstkyrkans Världsm.
12.00 Jerusalem Ch.
13.00 Manmin Ch.
14.00 Dokumentär.
14.30 Film.
16.00 Dokumentär.
16.30 Kebron International Ministry.
17.00 Dokumentär.
18.45 Kortfilm.
19.00 Föreningen Godhet.
19.30 Himlen TV7.
20.00 TV City Pressens Dokumentär.
20.30 Cymbal TV/Ny

Glädje!
21.30 Israelmagasinet.
22.00 Film.
00.15 Dokumentär.

Måndag 22 aug

07.30 Swebb TV.
08.00 Extraprogram
09.00 Dokumentär.
14.00 Film
16.05 Publicistklubben.
16.30 Uusi Elämä.
17.00 Cool TV.
17.30 Kortfilm.
17.40 Tekniska Museet: Skol-TV.
18.00 Extraprogram
19.00 Dokumentär.
20.00 Extraprogram.
20.30 Nadia.
20.55 Dokumentär
21.30 Östberga TV.
22.00 Film
23.00–24.00 Democracy Now!

Tisdag 23 aug

06.30 Democracy Now! Repr.
07.30 Swebb TV.
08.00 Democracy Now! Repr.
09.00 Film.
10.00 Dokumentär.
12.00 Democracy

Now!
13.30 Extraprogram.
14.00 Östberga TV.
14.30 TV Continente.
15.30 Dokumentär.
16.30 Adventkyrkan.
17.00 Extraprogram.
17.30 Dokumentär.
17.40 Tekniska Museet: Skol-TV.
18.00 Nytt Liv.
18.30 Extraprogram.
19.00 Dokumentär.
19.30 Clara Kyrka
20.00 Extraprogram.
20.30 Lutherska Bekännelsek.
21.00 Föreningen Godhet.
21.30 Jerusalem Studio.
22.00 Dokumentär.
22.30 Extraprogram
23.00–24.00 Democracy Now!

Onsdag 24 aug

06.00 Democracy Now! Repr.
07.00 Clara Kyrka.
07.30 Swebb TV.
08.00 Democracy Now!
09.00 Dokumentär.
10.05 Extraprogram.
12.00 Democracy

Now! Repr.
13.00 Dokumentär.
15.25 Extraprogram.
17.00 Nytt Liv.
17.30 Extraprogram
17.40 Tekniska Museet: Skol-TV.
18.00 Cymbal TV.
19.00 Stockholms TV.
20.30 Himlen TV7.
21.00 Adventkyrkan.
21.30 Dokumentär Studio.
22.30 Jerusalem Studio.
23.00–24.00 Democracy Now!

Torsdag 25 aug

06.30 Democracy Now! Repr.
07.30 Swebb TV.
08.00 Democracy Now! Repr.

09.00 Dokumentär.
10.45 Extraprogram.
12.00 Democracy Now! Repr.
13.00 Publicistklubben.
16.10 Dokumentär.
16.30 Extraprogram.
17.30 Dokumentär.
17.40 Tekniska Museet: Skol-TV.
19.00 Nytt Liv.
19.30 Dokumentär.
20.00 Extraprogram.
21.00 Banor TV.
21.35 Dokumentär.
22.30 Cool TV.
23.00–24.00 Democracy Now!

Nu kan du betala din prenumeration med Swish. Nummer 123 462 9143. Ange även OCR-nummer.

Prenumerera på Miljömagasinet – en unik oberoende tidning som värnar det fria ordet
Ring 08-640 82 80 eller skicka e-post till prenumeration@miljomagasinet.se

☐ JAG ÄR REDAN PRENUMERANT

☐ JAG VILL BLI PRENUMERANT

☐ ÖNSKAR ERHÅLLA TYGKASSE (endast gåvopren. och nya prenumeranter)

Mitt namn

Prenumerationsnr

Adress

Postnr och Ort

E-post

Telefon

☐ Skicka provnummer till

Namn

Adress

Postnr och Ort

Namn

Adress

Postnr och Ort

Namn

Adress

Postnr och Ort

Namn

Adress

Postnr och Ort

☐ Jag vill ge bort gåvoprenumerationer, max 5

Namn

Adress

Postnr och Ort

Namn

Adress

Postnr och Ort

Namn

Adress

Postnr och Ort

Namn

Adress

Postnr och Ort

MILJÖMAGASINET

Svarspost
Box 11 203
Kundnummer 111 820 900
100 61 Stockholm

Jag ger ett bidrag på kr

☐ Jag betalar in totalt

..... kr till pg 24 27-3

E-TIDNING:

☐ 440 kr/år (rabatt 350 kr)

☐ 300 kr/halvår (rabatt 180 kr)

☐ 110 kr/kvartal (rabatt 90 kr)

☐ 70 kr/provpren. 10 ex.

PAPPERSTIDNING:

☐ 850 kr/två år (rabatt 745 kr)

☐ 600 kr/år (rabatt 480 kr)

☐ 355 kr/halvår (rabatt 240 kr)

☐ 175 kr/kvartal (rabatt 115 kr)

☐ 70 kr/provpren. 10 ex.

Namn

Adress

Postnr och Ort

Miljömagasinet betalar portot

2022 nr 33

Polkagrisar lika med Gränna

– Amalia gjorde de första

Mitt emot Gyllene Uttern i Gränna ligger Cabbe polkagrisfabrik. Där sker tillverkning och försäljning av denna unika produkt, som numera är varumärkesskyddad av EU. Den 21 juni 2022 beslutade EU om detta och numera innebär det att äkta polkagrisar endast kan tillverkas i Gränna socken.

Polkagrisar är lika med Gränna, där de började tillverkas av Amalia Eriksson, som gjorde sina första polkagrisar 1859. Polkagrisar är uppkallade efter polkan. När männen på den tiden gick ut på dans så hade de med sig dessa karameller som de bjöd på. Och de dansade ofta polka, som var populärt. Därav kom namnet polka med i namnet.

Då var också grisen ett allmänt begrepp för sötsak. Därför kom ordet gris med i namnet, som blev: Polkagris.

En polkagris är en typ av hård karamellstång bestående av socker, ättika & pepparmyntsolja. Den klassiska varianten av polkagris är i form av röd-vit. Året 1972 kom en variant med gul och blå färg som gav mersmak. I dag finns över 50 olika smaker.

Det finns många berättelser om ämnet polkagrisar. En är när bygdens riksdagsman Carl-Wilhelm Lothigius på sin tid tog med polkagrisar till alla riksdagsledamöter och delade ut, vilket lär ha varit en uppskattad gåva.

Jag passade på att prata med Magnus Heidenborn, som är ägare och drivande person bakom firman Cabbe Polkagrisfabrik. Här kommer frågorna och svaren om de av många älskade polkagrisarna.

Hans Mannefred

Vem är du?

– Jag heter Magnus Heidenborn och är 50 år. Jag har sysslat med polkagristillverkning sedan mitten av 1980-talet och jag ser detta som mitt kall.

I övrigt umgås jag med familjen. Jag lyssnar även gärna på rockmusik och springer maratonlopp.

Berätta om firmans historik.

– Cabbe Polkagrisar öppnade upp mittemot Gyllene Uttern påskan 1972. Min far tog över firman 1980 och under 2000-talet har jag och mina systrar drivit firman.

Hur många polkagrisar säljer ni på ett år?

– Vi säljer cirka 100 000 polkagristänger om året. Hälften av dessa säljs under högsäsongen.

Vilka är kunderna?

– Kunderna är folk i alla åldrar från alla länder. Mestadels svenska och tyska turister.

Berätta ett roligt minne från din tid som polkagristillverkare.

– År 1990 dygnade jag och en kompis och bakade polkagrisar 26 timmar i ett sträck. Det var väldigt roligt.

Vad är det viktiga att tänka på när man gör polkagrisar?

– Viktigast är nog att man är noga och tycker att det är roligt. Och att man tänker på att det är ett arv som man förvaltar.

Finns polkagrisarna om 100 år?

– Jadå, polkagrisen kommer alltid att finnas.

Vad betyder det att EU varumärkesskyddat polkagrisarna?

– EU:s ursprungsbezeichnung SGB betyder mycket. Jag ser den även som en kvalitetsstämpel som höjer originaliteten för Polkagrisen.

Vilka framtida planer har du för verksamheten?

– Framtidsplanen är att driva företaget tills barnen tar över och kan driva det vidare tills deras barn tar över.

Vilken blir din devis för dina polkagrisar?

– En polkagris ska vara bakad i Gränna socken och innehålla lagom mycket pepparmyntsolja, vara hård till en början för att efter en stund få en viss seghet.

Har du någon dröm?

– Min dröm är att få springa New York City Marathon.

Vem ger du Dagens solros (Ukrainas nationalblomma)?

– Amalia Eriksson. ■

Magnus Heidenborn (till höger) tillsammans med sommarjobbaren Svante Magnusson, född 2006, som gillar att arbeta med polkagrisar.

Den klassiska varianten av polkagris är röd-vit, men i dag finns över 50 olika smaker.

En polkagris ska vara bakad i Gränna socken och innehålla lagom mycket pepparmyntsolja, säger Magnus Heidenborn.

En staty av polkagrisens skapare Amalia Eriksson står i Södra parken i Gränna.

Foto: Bengt Öbinger (is.gdOnKkMm) / CC BY-SA (is.gdZc4eA7)

Foto: Peax Svensson

Foto: Peax Svensson

Foto: Peax Svensson